

Kasvinterveyden, taimiaineiston ja metsänviljelyaineiston valvonnan raportti 2021

Kasvinterveyden, taimiaineiston ja metsänviljelyaineiston valvonnan raportti 2021

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Päiväys: 13.6.2022	Asianumero: 6500/00.01.02.00.01/2021
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Elintarvikeketjulinja, kasvintuotannon osasto, kasvinterveys- ja lannoiteyksikkö
Hyväksyjä:	Tuula Mäki-Valkama
Laatija/laatijat:	Ulla Oksanen
Lisätietoja:	

SISÄLLYSLUETTELO

1. Kasvinterveys ja taimiaineisto	3
1.1. Arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta	3
1.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen	5
1.2.1. Tuontitarkastukset	6
1.2.2. Sisämarkkinavalvonta	8
1.2.3. Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta	9
1.2.4. Vientitarkastukset ja -todistukset	15
1.2.5. Omavalvonnan tarkastukset	18
1.2.6. Laboratoriomääritykset	18
1.2.7. Rekisteröidyt toimijat.....	19
1.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus	20
1.3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys	20
1.3.2. Puutteiden analyysi.....	23
1.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute	24
1.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet.....	26
1.5.1. Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen	26
1.5.2. Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen.....	28
1.5.3. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet.....	28
1.6. Toiminnan resurssit	30
1.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan.....	31
2. Metsänviljelyaineisto	34
2.1. Arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta	34
2.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen	34
2.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus	37
2.3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys	37
2.3.2. Puutteiden analyysi.....	38
2.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute	40
2.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet.....	40
2.5.1. Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen	40
2.5.2. Viestintä	41
2.5.3. Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen.....	41
2.5.4. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet.....	42
2.6. Toiminnan resurssit	42
2.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan.....	42
Liite 1. Inspektioner på Åland 2021.....	44
Liite 2. Tuonnit, tarkastukset ja pysäytykset tuoteryhmittäin, sekä alennetun tarkastusprosentin tarkastukset 2021 (Ruokavirasto, ELY ja Tulli)	45
Liite 3. Komission VASU-raporttiin toimitettavat tiedot (alustavat tekstit).....	47
Liite 4. MMM:lle toimitettavat mittarit ja tunnusluvut	49
Liite 5. Koulutuksen ja viestinnän tapahtumat 2021.....	50

1. Kasvinterveys ja taimiaineisto

1.1. Arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta

Kasvinterveyden ja taimiaineiston valvonnan strategisena vaikuttavuustavoitteena on 1) estää vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomen kasvintuotantoon ja ympäristöön sekä todettujen esiintymien hävittäminen, 2) parantaa toimijoiden vastuuta tuotteidensa turvallisuudesta ja kestävydestä, 3) lisätä toimijoiden osaamista siten, että he tietävät ja hallitsevat omaan toimintaansa liittyvät riskit ja vaatimukset sekä 4) ennaltaehkäistä petoksia, ja siten mahdollistaa kasvien ja kasvituotteiden vienti sekä kotimaisen ruoantuotannon ja metsätalouden kilpailukyvyyn paraneminen.

Kasvinterveys- ja taimiaineistorekistereihin kuuluvat toimijat, jotka ammattimaisesti tuottavat, markkinoivat, tuovat EU:n ulkopuolelta tai vievät EU:n ulkopuolelle tuotteita, joiden mukana karanteenituhoojat voivat levitä. Rekisteriin kuului vuonna 2021 hieman alle 6 000 toimijaa. Kasvinterveyden ja taimiaineistojen valvonnasta 40 % suuntautui tuonnin valvontaan, 36 % kartoituksiin ja tuotannon valvontaan ja 12 % sisämarkkina- ja vientivalvontaan. Valvonnasta 72 % kohdennettiin puutavara- ja metsäkohteisiin. Valvontasuunnitelman toteumaan (79 %) vaikutti eniten se, ettei ISPM 15 -etätarkastuksia (29 %) ja kasvipassitoimijoiden tarkastuksia (76 %) tehty riittävästi. Tähän vaikutti rekisterin päivityksen tilanne, ISPM 15-etätarkastusprosessin ja -ohjeistuksen viivästyminen sekä näihin käytettävissä ollut resurssi ja lisäksi jonkin verran koronatilanne. Tuontitarkastusten määrä pysyi edellisen vuoden tasolla ja alennetun tarkastuksen piiriin kuuluvien tuotteiden tarkastusprosentit saavutettiin pääsääntöisesti (Venäjän tuontipuu 1,1 %). Valvontasuunnitelman toteumaan vaikuttivat jonkin verran myös vuonna 2021 koronaviruksen leviämisen estämiseksi tehdyt rajoitukset. Keväällä markkinavalvonnan tarkastuksia keskeytettiin kokonaan. Etätarkastusta käytettiin apuna mm. omavalvonta- ja vientivalmiustarkastuksissa, joissa osa tarkastuksesta voitiin tehdä etänä ja osa paikan päällä kontakteja välttämällä.

Yleisesti ottaen Suomen kasvinterveyden tila pysyi hyvänä eikä uusia kasvintuhoojia todettu asettuneen Suomeen pysyvästi. Karanteenikasvintuhoojien esiintymien määrä kuitenkin lisääntyi, kun tavoitteena on niiden väheneminen. Keskeisin syy määrän lisääntymiselle on keltaperuna-ankeroisesiintymien kasvu. Keltaperuna-ankeroislöydöksiä tulee toimenpidekohteiden uusilta perunalohkoilta, mutta myös kokonaan uusilta kartoitettavilta perunatiloilta. Perunantuotannosta löytyi myös vaalearengasmätää sekä valkoperuna-ankeroista. Usean vuoden tauon jälkeen löydettiin myös koloradonkuoriaisia. Lisäksi tehtiin kaksi Hollannin aloittamaa tomaatinsiementen takaisin vetoa tomaatinruskokurttuviruksen takia. Maa-hantuonti- ja markkinointikieltoja annettiin myös versopolteen ja elävien hyönteisten, toukanreikien tai sukkulamatojen vuoksi.

Suomen kasvinterveyden tilaan kohdistuu kuitenkin uhkia globaalien kaupan kasvun, ilmastomuutoksen ja säädösmuutoksien myötä. Versopolte siirrettiin karanteenikasvintuhoojista laatutuhoojaksi, joten nähtäväksi jää tuleeko se yleistymään Suomessa. EU:n jäsenmaat notifioivat runsaasti tomaatinruskokurttuviruslöydöksistä, jonka vuoksi sen löytymiseen suomalaisesta tuotannosta tulee varautua. Vuoden 2020 lopussa Pietarin alueelta löytyi saarnenjalosoukkoa, joka on prioriteettituhooja. Jos se leviää alle 100 kilometrin päähän Suomen rajoista, Suomessa tulee perustaa rajoitettu alue, jolta ei saa siirtää lajin isäntäpuiden taimia eikä niistä tehtyä puutavaraa. Tilanteen vuoksi Kaakkois-Suomessa aloitettiin intensiivikartoitus. Perhosharrastaja ilmoitti Ruokavirastolle löytäneensä vuonna 2019

kiinanmarjakääriäisen Suomesta, minkä takia sitä kartoitettiin omenatarhoilla. Ulkomaisista ISPM 15 -merkinnällä varustetuista puisista pakkausmateriaaleista todettiin edellisvuosien tapaan eläviä sukkulamatoja ja kuoriaisia, mikä kertoo siitä, että standardin mukaisesta käsittelystä huolimatta puisen pakkausmateriaalin mukana voi levitä kasvintuhoojia. Standardin käsittelyn tehoa ja vaatimusten toteutumista tulisikin arvioida kansainvälisesti.

Suomessa joulukuusta 2019 noudatettu EU:n kasvinterveyslainsäädäntö korostaa toimijoiden omaa vastuuta kasvinterveysriskien hallinnassa. Koronasta huolimatta kasvipassitoimijoiden omavalvonnan tarkastukset voitiin tehdä edellistä vuotta kattavammin. Omavalvonnan tarkastuksissa annettiin huomautuksia 64 % tarkastuksista. Huomautusten suuri määrä johtui siitä, että suurelle osalle toimijoista tarkastus tehtiin ensimmäistä kertaa. Noin puolelta kasvipassitoimijoista puuttuu vielä vapaaehtoinen omavalvontasuunnitelma. Syyt huomautuksen antamiselle olivat puutteet omavalvontakirjauksissa, kasvipasseissa, toiminta- ja takaisinvetosuunnitelmassa tai jäljitettävyydessä. Puuta ISPM 15-standardin mukaisesti käsittelevät tai sen mukaisesti käsitellyt puusta puisia pakkausmateriaaleja valmistavien ISPM 15 -toimijoiden tarkastuksissa annettiin huomautuksia 53 % tarkastetuista toimijoista. Suurin osa huomautuksista olivat lieviä puutteita, kuten puute leimamerkinä, mutta järjestelmä on pääpiirteittäin kunnossa. Myönteinen asia on, että toimijat haluavat noudattaa säädöksiä vaatimuksia, eli huomautusten määrä johtuu tiedonpuutteesta, mikä korjautunee säädöksiä vaatimusten tuntemisen lisääntyessä.

Kasvipassia käyttävien toimijoiden on suoritettava Ruokaviraston järjestämä kasvinterveystavastaavan verkkokoulutus. Puutarha-alan opiskelijoille tehtiin yhteistyössä viher- ja puutarha-alan opettajayhdistyksen kanssa kasvinterveystavastaavan verkkokoulutuksen pohjalta oma kasvinterveystavastavien verkkokoulutus. Tavoitteena on, että tulevat puutarha-alan ammattilaiset saavat kasvinterveydestä, sen valvonnasta ja toimijoiden velvoitteista perustiedot jo opiskeluaikana ja tätä kautta varmistetaan hyvää kasvinterveyden tilaa puutarha-alan osalta.

Kasvinterveyden ja taimiaineistojen valvonnassa on jo pidempi aika sitten todettu viestinnän avulla saatavan lisää vaikuttavuutta. Tavoitteena on ollut viestiä kaikille, jotka ovat joko valvonnan piirissä olevia toimijoita, toimijoiden kanssa tekemisissä olevia sidosryhmiä tai kasvien kanssa tekemisissä olevia kansalaisia. Toimijoiden, kansalaisten ja sidosryhmien tietämystä lainsäädännön vaatimuksista lisättiin monia viestintäkanavia käyttäen. Toimijaviestinnässä otettiin käyttöön Liana Mailer -uutiskirjepohjalla tehdyt toimijaryhmäkohtaiset kirjeet puutarha-alalle, maahantuojille sekä viejille ja ISPM 15 -toimijoille. Kasvinterveyden tietoisuuden lisääminen -hankkeessa kohderyhmänä olivat puutarha- ja perunasektoreiden neuvot, joille järjestettiin kaksi webinaaria kasvinterveys-, siemen- ja lannoiteasioista. Ruokavirasto.fi -sivustoa kehitettiin lisäämällä kasvintuhoojasivuille tuhojien hakumahdollisuus ja avoin tieto -portaaliin tiedot rajatarkastus- ja määränpääasemista sekä kasvipassi- ja ISPM 15 -toimijoista. Kansalaisille ja puutarhaharrastajille tehtiin kohdennettua someviestintää esimerkiksi Facebookin puutarharyhmiin lähetetyllä tiedotteella sekä sosiaalisessa mediassa julkaistulla Kasvintarkastajan matkassa -videosarjalla. Harrastajille viestittiin erityisesti rajoituksista kasveja ja siemeniä ulkomaisista verkkokaupoista tilattaessa. Harrastajilta tulleiden yhteydenottojen määrän perusteella arvioimme viestin tavoittaneen kohderyhmän hyvin.

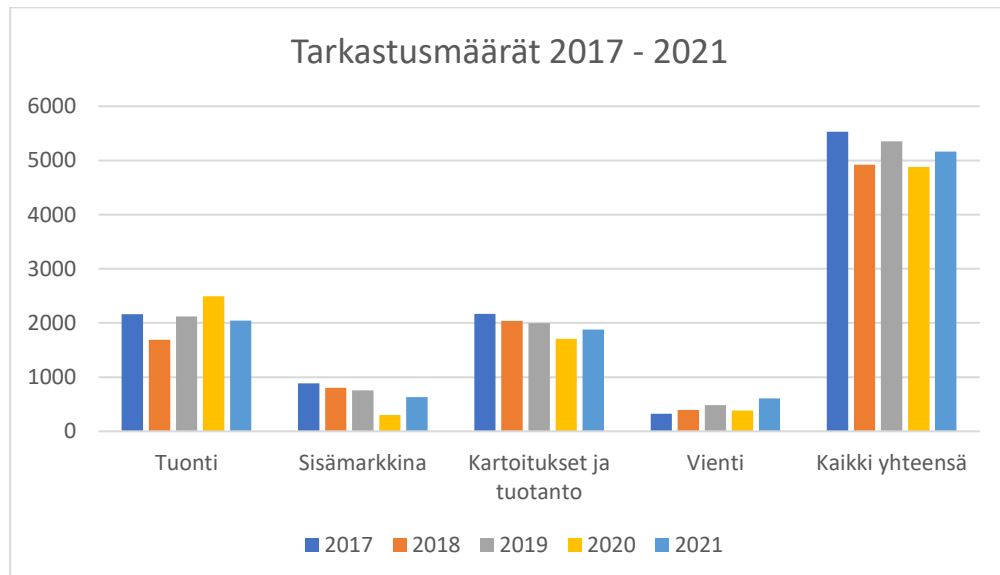
Suomen hyvä kasvinterveyden tila edesauttaa kasvien ja kasvituotteiden vientiä. Vientiä varten myönnettiin 12 429 kasvinterveystodistusta, joista suurin osa myönnettiin puutavaralle. Palautteena vientimaista saatiin viisi notifikaatiota rikkakasvien, *Hylobius abietis* -tuhoojan, puuttuvan ISPM 15-leiman ja terveystodistuspuutteen takia. Venäjän eläinlääkintä- ja kasvinterveyslaitos tunnusti Ruokaviraston antamien kirjallisten selvitysten perusteella korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueelta (High Grade-alue) kolme maatilaa tuhojavapaaksi

tuotantopaikaksi, joilta siemenperuna vietiin normaaliin tapaan ilman ennakkotarkastuksia ja ennakkonäytteiden lähettämistä Venäjän laboratorioon. Loppuvuonna 2021 tunnustusta haettiin lisää yhdelletoista High Grade -alueen siemenperunatilalle.

Valvonnan vaikuttavuutta kehitettiin ottamalla käyttöön kartoitusten luotettavuuden laskennassa RiBESS+ -työkalu. Koko elintarvikeketjun valvontaan Ruokavirastoon perustettiin petosten torjunnan ja etämyynnin valvonnan kehittämiseen tiimit. Monia tuhojia on käytännössä mahdotonta havaita riittävän tehokkaasti esimerkiksi tuonti- tai sisämarkkinavalvonnassa, jotta niiden maahantuloa tai leviämistä voitaisiin estää. Keinoja kasvintuhoojien havaitsemisen parantamiseen ovat esimerkiksi piilosaastunanäytteiden ottamisen ja analysoinnin lisääminen, tarkastusten kohdentamisen parantaminen ja luotettavuuksien laskeminen sekä tarkastusteknologian kehittäminen.

1.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen

Ruokavirasto, ELY-keskukset ja valtuutetut tarkastajat tekivät yhteensä 5 165 tarkastusta (Taulukko 1). Valvontasuunnitelman määrälliset tarkastustavoitteet toteutuivat 79 prosenttisesti tavoitteen ollessa 6 548 tarkastusta. Suurin osa tarkastuksista kohdistui tuonti-, sekä kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta -prosessiin. Eniten tehtiin puu- ja metsäsektorin tarkastuksia. Tarkastusten määrä jäi tavoitteesta muun muassa koronarajoitusten vuoksi. Määrät vaihtelevat vuosittain myös siitä syystä, mitä tuhojalajeja monivuotisen kartoitussuunnitelman mukaan kartoitetaan, sekä tuonti- ja vientimäärien vaihtelusta (Kuva 1.) Ahvenanmaan maakuntahallitus (Ålands landskapsregering) teki 26 kasvinterveyden tarkastusta, mikä on 7 % vähemmän kuin vuonna 2020 (Liite 1). Tarkastusluvut eivät sisällä Tullin tekemiä tuontitarkastuksia.

Kuva 1. Ruokaviraston, ELY-keskusten ja valtuutettujen tekemät tarkastukset eri vuosina (kpl)

Taulukko 1. Ruokaviraston, ELY-keskusten ja valtuutettujen tarkastajien vuonna 2021 tekemät tarkastukset (kpl).

	Tuonti	Sisä- markki- nat	Kartoi- tukset ja tuotanto	Vienti	Yhteensä	
Avomaan puu- tarhakasvit	10	204	291	9	514	10 %
Kasvihuonekas- vit	111	36	336	3	486	9 %
Peruna	3	67	356	0	426	8 %
Puu ja metsä	1 888	325	895	570	3 678	72 %
Muut	34			27	61	1 %
Yhteensä	2 046	632	1 878	609	5 165	
	40 %	12 %	36 %	12 %		
Tavoite	2 627	719	1 971	1 231	6 548	

1.2.1. Tuontitarkastukset

Fyysisiä tuontitarkastuksia tehtiin yhteensä 2 411 kpl, joka on 3 % vähemmän kuin edellisvuonna. Määrä vaihtelee vuosittain sen mukaan, paljonko EU:n ulkopuolelta terveystodistuksen vaativia kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita tuodaan maahan (Taulukko 2 ja Liite 2). Osa tuotteista tarkastetaan aina maahantuonnin yhteydessä, osalle on säädetty alempi tarkastusprosentti. Alennettu tarkastusprosentti aiemman valvonnan tuloksiin perustuen on säädetty esimerkiksi tietyille hedelmille, vihanneksille ja marjoille, Venäjän Euroopan puolelta alueelta tuotavalle havupuutavaralle sekä käytetyille maa- ja metsätalouskoneille (Liite 2). Niin sanotut muut elävät kasvinosat ja siemenet tarkastetaan 1 %:n tarkastustasolla.

Tuonnissa siirryttiin käyttämään Euroopan komission Trade Control and Expert System (TracesNT) -järjestelmää vuonna 2019. TracesNT:n käyttö on vakiintunut ja tilastointi vuodelta 2021 perustuu lähes kokonaan TracesNT:n tilastotyökalulla otettuun dataan, vaikka tarkastukset vielä kirjattiin myös Elmo-järjestelmään. Vuodesta 2022 alkaen luovutaan kokonaan tuontitarkastusten kirjaamisesta Elmoon. TracesNT -järjestelmän raportointiominaisuuksista on annettu myös palautetta komissiolle, sillä emme saa sieltä suoraan komission vaatimia raportointilukuja esimerkiksi kaikkien alennettujen tuotteiden osalta. Komissio myös kehittää raportointityökalua jatkuvasti.

Puutarhakasvien tuontimäärille on tyypillistä suuri vuosittainen vaihtelu. Avomaan puutarhakasveista taimia ja pistokkaita tuotiin 70 % edellisvuotta enemmän. Ammattimaiseen kesä- ja ruukkukukat tuotantoon tarkoitettua taimiaineistoa tuotiin suoraan EU:n ulkopuolelta 1,4 miljoonaan kappaletta (alle 5 % kaikista Suomessa käytettävistä taimista). Muut pistokkaat ja taimet tulivat sisämarkkinoilta, mutta tiedossa ei ole, kuinka suuri osa näistäkin oli alkuperältään EU:n ulkopuolelta. Valmiita ruukkukasveja ja leikkokukkia ei Suomeen käytännössä tuoda lainkaan. Kasvihuoneviljelmille toimitettavia yrttien taimia tuli 750 000 kpl, mutta varsinaisia vihannesten taimia ei tuotu. Tärkein taimiaineiston tuontimaa on Israel, mutta joitakin tuhansia taimia tuli myös Keniasta. *Xylella fastidiosa* -lehtipolteen isäntäkasveista otettiin jo maahantuontitarkastuksella piilosaastunanäytteet, jotta mahdolliset saastuneet erät voitaisiin löytää ja siten hävittää mahdollisimman pian tuonnin jälkeen. Tautia ei kuitenkaan todettu.

Perunan tuonti EU:n ulkopuolelta on muutamia maita lukuun ottamatta kokonaan kielletty. Vuonna 2021 uudensadon perunaa tuotiin kolme erää Israelista. Suurin osa uudensadon perunoista tulee markkinoille muiden EU-maiden kautta.

Taulukko 2. Maahantuodut terveystodistuksen vaativat erät ja niiden tarkastustasot.

Tuotetyyppi	Erät (kpl)	Tuontimäärä	Vaadittu tarkastustaso	Tarkastetut erät (kpl)	Tarkastettujen erien osuus
Elävät kasvit (mm. pistokkaat, taimet, ruukkukasvit, hyötösipulit, avomaakasvit)	122	2 485 884 kpl	100 %	121	99 %
Peruna	3	78 300 kg	100 %	3	100 %
Puu ja metsä		4 392774 m3		1 888	
Havupuutavara 1 % Venäjä	92 730	4 287796 m3	1 %	1 001	1,1 %
Havupuutavara 100 % Venäjä	600	42 666 m3	100 %	600	100 %
Muu havupuutavara 100 %, muut alkuperämaat	80	302 m3	100 %	80	100 %
Lehtipuutavara	84	3419 m3	100 %	84	100 %
Muut (mm. puutuotteet)					
Puinen pakkausmateriaali					
Kiinasta, Intiasta ja Valko-Venäjältä	393	-	15 %	71	18 %
Muu puinen pakkausmateriaali (mm. ZA, CA, US, RU, BR, TR)	-	-	-	52	-
Muut	971			498	53 %
Siemenet	67	163 463 kg	-*	22	-
käytetyt maa- ja metsätalous koneet	49	-	10 %	12	24 %
Kasvikset (Tulli)	855	14 724 945 kg	-*	464	54 %
Yhteensä**	99 972			2 411	

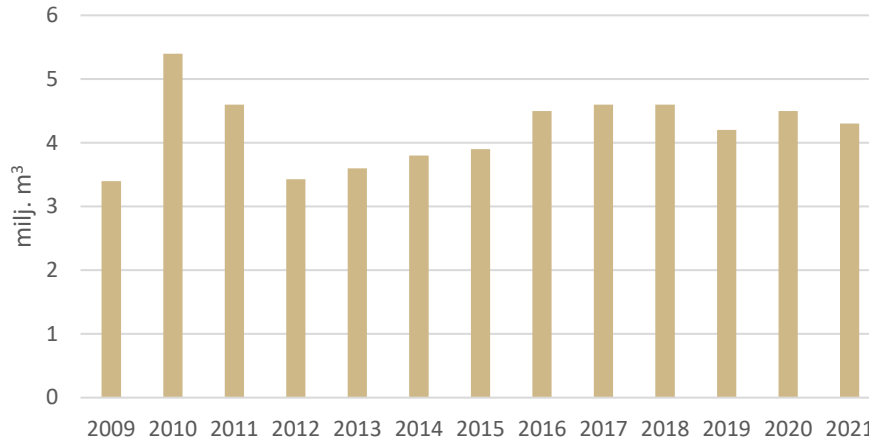
*tarkastusprosentti vaihtelee

** yhteensä- luvut ovat TracesNT:n Suomeen tuotujen erien ja fyysisten tarkastusten määrät vuonna 2021. Tuotetyyppien yhteenlaskettu summa on suurempi, koska samassa erässä on voinut olla useampaa tuotetyyppiä.

Kasvinterveystodistuksen vaativista tuotteista Suomeen tuodaan eniten Venäjältä peräisin olevaa havupuutavaraa, jota tuotiin vuonna 2021 noin 4,3 miljoonaa kuutiometriä ja 93 330 lähetystä (Kuva 2). Sekä tuotu kuutiomäärä, että tuotujen erien määrä laski hieman vuoden 2020 tasosta. Toiseksi suurin tuoteryhmä ovat tuoreet hedelmät, vihannekset ja kasvikset, joita tuotiin noin 15 miljoonaa kiloa. Niiden tuontimäärä nousi edelliseen vuoteen verrattuna.

Kiinasta, Valko-Venäjältä ja Intiasta tulevaa muun muassa kivierien mukana olevaa puista pakkausmateriaalia tarkastettiin tuonnin yhteydessä yhteensä 393 erää. Tarkastusprosentti noudatti säädöstä, jonka mukaan Kiinasta, Valko-Venäjältä ja Intiasta tuotavien tiettyjen tuotteiden mukana tuleva puinen pakkausmateriaali on tarkastettava vähintään 15 % tasolla (Taulukko 2).

Kuva 2. Venäjältä peräisin olevan havupuun tuontimäärät (milj. m³)

Venäjältä tuodaan edelleen rekkakuormina kierrätettyjä kuormalavoja, joiden alkuperä on useista maista. Puisen pakkausmateriaalin tuonnin vaatimuksena on ISPM 15 -standardin mukainen käsittely ja merkintä. Tullia ei enää pyydetty ilmoittamaan Ruokavirastoon näitä puista pakkausmateriaalia sisältäviä tuontilähetyksiä, koska suunniteltuja pistokoemaisia tarkastuksia ei kyetty järjestämään tarkastusresurssien puutteen vuoksi. Tullin tehtävänä on tarkastaa näistä eristä ISPM 15 -merkinnät, mutta kasvinterveydellistä tuontitarkastusveloitetta näille ei ole. Ruokavirasto tarkasti Tullin puutteellisiksi ilmoittamat puupakkausmateriaalierät (keskimäärin 2 ilmoitusta kuussa) suurimmaksi osaksi rajalla. Tulli teki muun toimintansa ohessa 1093 puisen pakkausmateriaalin tarkastusta, joka oli 23 % enemmän kuin 2020. Näistä 27 erää ohjattiin Ruokavirastoon tarkempaan tarkastukseen, mikä oli hieman vähemmän kuin vuonna 2020.

Venäjältä Euroopan puoleisesta osasta tuoduista havupuueristä tarkastettiin 1,1 %, joka ylitti vaaditun 1 %:n tason. Tarkastettujen lähetysten osuus jäi hieman alle vaaditun 75 % tarkastustason egyptiläisten sitrushedelmien osalta (73 %). Käytettyjen koneiden osalta vaadittu 10 % tarkastustaso ylittyi selkeästi ollen 24 % (Liite 2). Koneiden tarkastusprosessia ja -ohjeistusta kehitettiin edelleen ottamalla useampia koneita tarkastukseen ja uusia tuoja-asiakkaita samalla tiedottaen.

1.2.2. Sisämarkkinavalvonta

Markkinavalvontaa tehdään sellaisille sisämarkkinoilla oleville tuotteille, joiden mukana voi helposti levitä kasvintuhoojia. Sisämarkkinavalvonnassa tehtiin yhteensä 632 tarkastusta, joka on 111 % enemmän kuin edellisenä vuotena. Tarkastustavoitteesta jäätin kuitenkin 12 % (Taulukko 3). Tarkastustoiminnan koronarajoitukset kohdistuivat vielä osittain sisämarkkinavalvonnan tarkastuksiin mm. kasvihuonekasvien osalta. Eniten suunnitelmasta jäätin kasvihuonekasvien taimitukkujen osalta, joita tehtiin vain 33 % tavoitteesta. Siemenperunan markkinavalvontaa tehtiin yli tavoitteen, eli 181 %.

Avomaan puutarhatukkujen tarkastuksia tehtiin vähän yli puolet tavoitteesta. Taimimyymälät saatiin tarkastettua lähes suunnitelman mukaan ja samalla kartoitettiin, ovatko myymälät kasvipassivelvollisia ja tuleeko niiden tehdä omavalvontaa. Koronarajoitukset eivät estäneet avomaakasvien markkinavalvonnan tarkastuksia, tosin yksi ELY-keskusalue linjasi, ettei taimimyymälöitä tarkasteta ollenkaan koronatilanteen vuoksi.

Yli 95 % ammattimaiseen kesä- ja ruukkukukkatuotantoon tarkoitettuista taimiaineistosta ja käytännössä kaikki valmiit ruukku- ja leikkokukat tuodaan toisista EU-maista (Hollanti, Saksa, Tanska). Markkinavalvontaa tehdään tukkuliikkeissä pistokokein ja tarkastuksilla pyritään selvittämään, leviääkö karanteenituhoojia Suomeen sisämarkkinoilla liikkuvien erien mukana. Kukkatukut tarkastetaan kerran vuodessa ja puutarhatukut säännöllisesti taimien välityskaudella. Koronatilanteen takia puutarhatukkujen markkinavalvonta jouduttiin kuitenkin keväällä keskeyttämään.

EU:n sisämarkkinoilta tulevaa siemenperunaa tarkastettiin toimijoiden ilmoitusten perusteella ja tarkastusmäärät ylittivät tavoitteet reilusti. Vaikka siemenperuna on alkuperämaassa tarkastettua ja sertifioitua, myös toimijat haluavat vielä varmistuksia karanteenituhoojien suhteen. Suureessa osassa EU:n jäsenmaissa tehdään vastaavanlaista markkinavalvontaa erityisesti siemenperunalle. Jatkossa tarkastusmääriä tullaan suunnittelemaan uudeen riskiperusteet paremmin huomioiden.

Makroeliötuotteiden ja ruokaperunan markkinavalvontaa ei oltu suunniteltu tehtävän ollenkaan. Puisen pakkausmateriaalin markkinavalvonnassa päästiin lähes tavoitteeseen. Muutamia saastuneita lavaeriä löytyi varastoilta, joissa säilytettiin puista pakkausmateriaalia. Puupakkaustarkastuksia oli tarkoitus kohdentaa entistä paremmin riskiperusteisesti samalla toimijoita ohjeistaen, mutta tämä työ siirtyy vuodelle 2022. Makroeliöiden markkinavalvonta perustuu jatkossa toimijoiden ilmoituksiin. Makroeliötuotteiden koeostoja tehtäneiden tulevaisuudessa osana etämyynnin valvontaa.

Taulukko 3. Sisämarkkinavalvonnan tarkastukset

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	228	202	89 %	235	204	87 %
Taimimyymälät	221	196	89 %	221	196	89 %
Puutarhatukut ja välittäjät	7	6	86 %	14	8	57 %
Kasvihuonekasvit	31	27	87 %	67	36	54 %
Puutarhatukut ja välittäjät	4	4	100 %	40	13	33 %
Kukkatukut	27	23	85 %	27	23	85 %
Peruna	32	19	59 %	37	67	181 %
Siemenperuna	32	19	59 %	37	67	181 %
Puu ja metsä	380	246	65 %	380	325	86 %
Puinen pakkausmateriaali	380	246	65 %	380	325	86 %
Yhteensä	671	494	74 %	719	632	88 %

1.2.3. Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta

Kartoituksia tehdään sekä erikseen että yhdistettynä tuotantopaikoilla tehtävään muuhun valvontaan, kuten omavalvontaan. Kartoitus on ajallisesti määrättyä aikana (yleensä kalenterivuosi) tehtävä virallinen menettely, jolla selvitetään tietyn tuhoajan populaation ominaisuuksia tai sitä, esiintyykö lajia tietyllä alueella tietyssä aikana (ISPM 5 standardi). Tuotantopaikkavalvonnalla taas selvitetään, täyttääkö toiminta kasvinterveys- ja

taimiaineistolainsäädännön vaatimukset. Tuhojakohtaisia kartoituksia tehdään seuraaville ”ryhmille”: hätätoimenpidepäätösten tuhoajat, kontrollidirektiivien tuhoajat, suoja-alue-tuhoajat, EU:n tuhoajakartoitusohjelmaan (Survey Program) kuuluvat tuhoajat ja muut Suomen kannalta uhkaavimmat ja merkittävimmät kasvintuhoajat, joiden merkittävyys on arvioitu esimerkiksi FinnPRION avulla (Taulukko 5). Osa tuhoojista kuuluu useampaan ryhmään. Kasvinterveyslainsäädäntö edellyttää kaikkien karanteenituhoojien kartoitusta viiden vuoden kierrolla. Vuonna 2021 kartoitettavana olivat metsätuhoajat.

Kartoituksia ja tuotantopaikkavalvontoja tehtiin yhteensä 1 878 kpl, mikä oli 95 % tavoitteesta (Taulukko 4). Tehtyjen kartoitusten kokonaismäärä oli 10 % suurempi kuin vuonna 2020. Vuosittaista vaihtelua aiheuttavat esimerkiksi ansakartoitusten tarkastustiheyden vaihtelu, kartoitettavat tuhoajat ja löydökset, resurssien kohdentaminen ja kesken tarkastuskautta tehtävät muutokset valvontaan.

Avomaan puutarhakasvit

Karanteenituhoojia kartoitettiin taimitarhoilla, hedelmätarhoilla ja viheralueilla. Uutena karanteenituhoojana Ruokavirasto ja Suomen Perhostutkijain Seura ry. kartoittivat feromoni-ansoilla kiinanmarjakääriäistä (*Grapholita inopinata*). Kartoitus aloitettiin, koska Perhostutkijain Seura oli löytänyt yksittäisen kiinanmarjakääriäisen feromoniansasta vuonna 2019. Ruokavirasto kartoitti lajin esiintymistä muutamilla hedelmätarhoilla ja muissa kohteissa Kaakkois-Suomessa, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. Perhostutkijain Seuran jäsenillä oli 30 feromoniansaa neljällä paikkakunnalla Etelä-Suomessa, kohteena erilaiset viheralueet. Seuran ansat eivät sisälly kartoitusmääriin.

Muut avomaan kartoitukset tehtiin tavanomaiseen tapaan. Taimitarhatarkastusten toteuma on todennäköisesti käytännössä parempi kuin 67 % johtuen siitä, että kasvinterveysrekisterin tiedot eivät olleet ajan tasalla. Avomaavihannesten taimituotantoa ei tarkastettu lainkaan, koska tuotantoon ei liity karanteenituhoojariskejä, eivätkä toimijat ole vielä rekisterissä. Mansikan ja muiden marjakasvien CAC-taimituotannon tarkastukset tehtiin normaalisti. Varmennetun taimituotannon tarkastuksissa siirryttiin tekemään vain yksi lainsäädännön vaatima tarkastus kasvukautta kohti.

Kasvihuonekasvit

Kesä- ja ruukkukukkaviljelmillä sekä vihannesviljelmillä kartoitettiin karanteenituhoojia ja valvottiin erityisesti ammattiviljelyyn tarkoitettujen koriste- ja vihanniskasvien taimien tuotantoa. Kartoitukset tehtiin pääasiassa etsimällä kasvintuhojia tai niiden oireita, sekä ottamalla piilosaastuntanäytteitä. Karanteenituhoojia ei kasvihuonetuotannossa todettu.

Peruna ja sokerijuurikas

Peruna- ja sokerijuurikkaan tuotannon kartoitukset tehtiin perinteisesti peruna-ankerois- ja rengasmätäkartoituksina sekä koloradonkuoriaiskartoituksina. Lisäksi juurikkaan ritso-maniataudin (BNVY) kartoitukseen liittyvä maanäytteiden otto tehtiin osin omina kartoituksina, osin ankeroiskartoitusten yhteydessä. Perunakemпин *Bactericera cockerelli* ja *Epitrix* -kirpan kartoituksia tehtiin myös osin erillisinä kartoituskäynteinä. Kokonaisuutena kartoitukset toteutuivat valvontasuunnitelman mukaisesti.

Taulukko 4. Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonnat.

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	367	268	73 %	384	291	76 %
Taimitarhatuotanto	100	73	73 %	112	75	67 %
Marjakasvien taimituotanto	6	3	50 %	6	3	50 %
Varmennettu taimituotanto	7	6	86 %	12	6	50 %
Vihannesten taimituotanto	22	0	0 %	22	0	0 %
Hedelmätarhatarkastukset	19	23	121 %	19	44	230 %
Viheralueiden kartoitus	144	137	95 %	144	137	95 %
Muut tuhoajakartoitukset (havaintoilmoitukset)	69	26	38 %	69	26	38 %
Kasvihuonekasvit	293	188	64 %	393	336	85 %
Koristekasvien taimituotanto	3	3	100 %	18	10	56 %
Vihannesten taimituotanto	5	7	100 %	90	95	105 %
Kasvihuonetuotanto	285	178	62 %	285	231	81 %
Peruna ja sokerijuurikas	300	314	105 %	307	356	116 %
Rengasmätäkartoitus	91	98	108 %	91	104	114 %
Rengasmädän toimenpidevalvonta	6	6	100 %	13	7	54 %
Peruna-anteroiskartoitus	81	89	109 %	81	94	116 %
Peruna-anteroisen toimenpidevalvonta	46	41	89 %	46	47	102 %
Koloradonkuoriais-, <i>Epitrix</i> - ja <i>Bactericera cockerelli</i> -kartoitus	59	66	111 %	59	82	139 %
Koloradonkuoriaisen toimenpidevalvonta	0	2	100 %	0	16	100 %
Ritsomaniakartoitus	17	13	76 %	17	13	76 %
Puu ja metsä	517	518	100 %	895	895	100 %
Aasianrunkojääräkartoitus (ansat)	16	21	131 %	252	191	76 %
Mäntyankeroiskartoitus	435	439	101 %	435	439	101 %
Muut tuhoajakartoitukset (ansat ja käsinpyynnit)	66	58	88 %	208	265	127 %
Yhteensä	1 477	1 288	87 %	1 979	1 878	95 %

Puu- ja metsä

Suomen tähän mennessä ainoa aasianrunkojääräesiintymä sijaitti Vantaalla. Lainmukaiset kartoitukset loppuivat runkojääräesiintymän rajatulla alueella, kun torjuntapäätöksen voimassaolo päättyi 31.12.2020. Suppeampia kartoituksia kuitenkin jatkettiin alueella jäärapyydyksin vielä 2021. Alueella asuvat yksityishenkilöt ja siellä toimivat kaupungin puistotyöntekijät ilmoittivat epäilyttävistä puista, jotka tarkastettiin ja osa myös kaadettiin tarkempia tutkimuksia varten. Jääriä ei kartoituksissa löytynyt.

Vuoden 2020 lopussa tutkijat löysivät Pietarin alueelta kaksi erillistä saarnenjalosoukon esiintymää. Saarnenjalosoukko on prioriteettituhooja, jota koskee oma erillissäädöksensä (Komission delegoitu säädös (EU) 2019/1702). Sen mukaan varmistetun havainnon ympärille tulee luoda 100 kilometrin säteinen puskurivyöhyke. Jos saarnenjalosoukko leviää alle 100 kilometrin päähän Suomen rajoista, Suomessa tulee perustaa rajoitettu alue, jolta ei saa siirtää lajin isäntäpuiden taimia eikä niistä tehtyä puutavaraa. Tilanteen vuoksi Kaakkois-Suomessa aloitettiin intensiivikartoitus, jossa pyrittiin kartoittamaan alueen isäntäpuut ja viedä niistä keskeisimpiin riskikohteisiin feromonipyydyksiä. Kartoituksia jatkettiin myös Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa.

Hätätoimenpidepäätöksiin liittyvät kartoitukset

Epitrix sp. -kirpan kartoitusta tehtiin kaiken siemen- ja muun perunan tarkastuksen yhteydessä kasvustosta ja mukulasadosta.

Mäntyankeroisen esiintymistä kartoitettiin edellisvuosien tapaan metsistä ja riskialueilta kuten maahantuontisatamien, puisen pakkausmateriaalin ja puutavaran maahantuontipaikkojen, teollisuuskeskittymien, kaatopaikkojen ja puutavaran varastointipaikkojen ympäristöjen mäntymetsissä. Kartoituskohteiksi pyrittiin löytämään riskialueiden läheisyydessä olevia hakkuuaukkoja, joiden hakkuujätteistä otettiin näytteitä. Mäntyankeroiskartoitusten yhteydessä kartoitettiin myös *Atropellis*-sienitautia.

Aasianrunkojäärän tarkastuksia kohdistettiin riskialueille kuten kiinalaisen kivitavaran varastojen läheisyyteen. Kiinanrunkojäärää tarkastettiin pääasiassa taimitarhoilla ja taimimyymälöissä ulkomaista alkuperää olevista lehtipuista ja -pensaista. Avomaatarkastusten yhteydessä kartoitettiin myös Rose rosette virusta ja *Aromia Bungii*ta.

Tomaatin ruskokurttuvirusta kartoitettiin ammattimaiseen tuotantoon tarkoitetuista tomaatin taimista sekä vihannesviljelmiltä. Tarkastukset tehtiin pääasiassa etsimällä taudin oireita ja ottamalla oireista tarvittaessa näytteitä, mutta taimituotannosta otettiin myös piilosaastuntanäytteitä.

Xylella fastidiosa -lehtipoltetta kartoitettiin ottamalla näytteitä kesä- ja ruukkukukkien sekä yrttien taimien maahantuonnin, markkinavalvonnan sekä tuotantopaikkatarkastusten yhteydessä. Taudin leviämiskäsi Suomeen sekä EU:n ulkopuolelta että Etelä-Euroopasta on merkittävä, mutta sen leviämistä Suomessa ja asettumista Suomeen ei pidetä todennäköisenä. Viljayökköstä kartoitettiin kurkku- ja paprikaviljelmiltä. Kartoitus perustui visuaaliseen tarkastukseen ja feromoniansojen käyttöön. Viljayökkösen leviämiskäsi Suomeen ja erityisesti vihannestuotantoon on kuitenkin pieni.

Mitään hätätoimenpidepäätösten alaisista tuhojista ei todettu kartoituksissa.

Perunan kontrollidirektiiveihin liittyvät kartoitukset

Peruna-ankeroista ja perunan rengasmätää kartoitettiin suunnitelman mukaan. Kartoitusnäytteiden analysointi laboratoriossa kestää pitkälle seuraavan vuoden kevääseen, joten vuosittainen kartoitus saadaan valmiiksi vasta keväällä. Peruna-ankeroisdirektiivin mukainen kartoitusvelvoite on puoli prosenttia perunan tuotantoalasta. Suomessa vuosittainen kartoitusala on ollut moninkertainen minimiin verrattuna. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella (High Grade -alue) tuhojakartoituksia tehtiin kattavammin. Myös High Grade -

tuotantoalueelle muualta tuotavaa siemenperunaa tarkastettiin kattavasti. Kartoitusten ja siemenperunan virallisten tarkastusten yhteydessä valvottiin myös High Grade -säädösten vaatimusten täyttyminen tuotantoalueelle markkinoidun siemenperunan osalta.

Suoja-alueoikeuksiin liittyvät kartoitukset

Suomella oli vuonna 2021 suoja-alueoikeus kolmelle tuhoojalle: koloradonkuoriainen, juurikkaan ritsomaniatauti (BNVY) ja tulipolte.

Koloradonkuoriaiskartoitus toteutettiin valvontasuunnitelman pohjalta. Kartoitusmäärä nousi hieman suunnitellusta, koska Hämeessä ja Etelä-Karjalassa todettiin kuoriaisesiintymiä; Hämeenlinnan Tuuloksessa yksi esiintymä, joka todettiin viljelijän ilmoituksen perusteella ja Parikkalassa yksi esiintymä kartoituksen tuloksena. Edellisestä koloradonkuoriaisesiintymän toteamisesta on jo kuusi vuotta aikaa. Havaintoilmoituksia tuli runsaasti. Useimmiten epäilyksen syynä oli leppäpirkon kotelovaihe, joka muistuttaa koloradonkuoriaisen toukkavaihetta. Uudehkona lajina Suomessa esiintyvä pyjamalude oli monen ilmoituksen aiheuttajana. Pyjamalude on punamustaraitainen, mutta harvoin se esiintyy perunalla. Sen sijaan se näyttää viihtyvän muilla puutarhakasveilla, erityisesti tillin kukintoihin kehittyneissä siemenissä. Havaintoilmoituspuhelin päivysti kesäkuusta syyskuuhun.

Juurikkaan ritsomaniataudin (BNVY) suoja-aluekartoituksen maa-aineksen näytteenotto toteutettiin osin ankeroinnäytteenoton yhteydessä tiloilta, joilla tuotetaan perunaa tai sekä perunaa että juurikasta. Näytteitä otettiin myös juurikasmullan läjitysautoista.

Tulipoltetta kartoitettiin hedelmätarhoilla, viheralueilla, taimitarhoilla ja taimimyymlöissä. Tulipolteesta saatiin kansalaisilta jonkin verran havaintoilmoituksia, joista tarkastettiin kuvien perusteella valitut epäilyttävät kohteet. Tulipoltetta ei näytteistä löytynyt. Kartoitukset ajoitettiin sääolosuhteiden otollisuutta tulipolteen oireiden esiintymiselle ennustavaa MaryBlyt mallinnusta apuna käyttäen. Ennuste päivittyi Ruokaviraston nettisivuille päivittäin.

EU:n monivuotinen kasvintuhoojien kartoitusohjelma

Monivuotisella tuhoojien kartoitusohjelmalla selvitetään unionin kannalta erityisen merkityksellisten kasvintuhoojien esiintymistä EU:n alueella. Kartoitusten tuloksia tarvitaan myös esimerkiksi kasvien vientisopimuksista neuvoteltaessa. Kartoituksilla määritetään tuhoojien status EU:ssa (esiintyy/esiintyy vain tietyillä alueilla/ei esiinny lainkaan) ja selvitetään maahan tuotavien ja markkinoitavien kasvien ja kasvituoitteiden riskejä. Tärkeimpiä tuhooja on kartoitettava vuosittain ja muita karanteenituhoojia viiden vuoden välein. Vuonna 2021 kartoitettiin monivuotisen suunnitelman mukaisesti metsätuhoojia. Kartoitetut tuhoajat on lueteltu taulukossa 5.

Muut tuhoajakartoitukset

Puutarhakasvien muut tuhoajakartoitukset ovat suunnitelmassa varauma kansalaisten tekemille tuhoajailmoituksille kuten tulipolte ilmoituksille tai hyönteisilmoituksille. Ilmoituksista valitaan kuvien tai oireiden perusteella fyysisesti tarkastettavat kohteet.

Metsäkartoitusten osalta valvontasuunnitelman kohta ”muut tuhoajakartoitukset” piti sisällään ansa- ja käsinpyyntikartoitukset eri metsätuhoojille. Ansoilla kartoitettavat tuhoajat olivat samoja kuin vuonna 2019 ja 2020, eli *Agrilus planipennis*, *A. anxius*, *Monochamus*,

Dendrolimus sibiricus, *Polygraphus proximus* ja käsin pyydettyjä *Monochamus* ja *Pissodes* spp. Nämä kartoitukset olivat myös osa EU:n kartoitusohjelmaa.

Taulukko 5. Häätätoimenpidepäästötuhoojien, kontrollidirektiivien tuhoojien, suoja-aluehoojien ja EU:n kartoitusohjelman tarkastusmäärät

	Tehtyjen tarkastusten määrät (kpl)			
	2018	2019	2020	2021
Hätätoimenpidepäästötuhoajat				
<i>Epitrix</i>	169	169	189	181
Runkojäärät	303	494	407	586
Alppirusun versopolte	210	208	124	8
Mäntyankeroinen	368	339	375	455
Pihkakoro	78	272	218	338
<i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>actinidae</i>	40	42	***	***5
<i>Xylella fastidiosa</i>	88	82	19	117
Ruskokurttuvirus ToBRFV	-	-	48	193
<i>Aromia bungii</i>	24	24	73	224
Rose rosette virus	*	0	0	128
<i>Spodoptera frugiperda</i>	*	436	253	473
Kontrollidirektiivien tuhoajat				
Peruna-ankeroinen	122	212	200	152
Perunan tummarengasmätä	157	157	157	173
Perunan vaalearengasmätä	157	157	157	173
Suoja-aluehoojat				
Koloradonkuoriainen	57	51	42	83
Juurikkaan ritsomaniatauti	18	17	45	13
Tulipolte	467	393	167	179
EU:n tuhojakartoitusohjelman tuhoajat				
<i>Agrilus anxius</i>	34	41	33	19
<i>Agrilus planipennis</i>	143	88	23	54
<i>Anoplophora chinensis</i>	519	539	293	392
<i>Anoplophora glabripennis</i>	483	504	376	586
<i>Anthonomus eugenii</i>	56	42	18	75
<i>Aromia bungii</i>	24	24	73	204
<i>Atropellis</i> spp.	-	-	-	134
<i>Bactericera cockerelli</i>	*	*	29	55
<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	368	339	403	455
<i>Candidatus Liberibacter</i> solanacearum	2	0	*	*
<i>Clavibacter michiganensis</i> subsp. <i>sepedonicus</i>	157	136	150	173
<i>Conotrachelus nenuphar</i>	*	*	0	308
<i>Crisicoccus pini</i>	-	-	-	210
<i>Dendrolimus sibiricus</i>	10	26	21	25
<i>Diaporthe vaccinii</i>	130	142	13*	*
<i>Epitrix</i> ssp.	169	169	189	181
<i>Gibberella circinata</i>	204	272	218	201

	Tehtyjen tarkastusten määrät (kpl)			
	2018	2019	2020	2021
<i>Globodera pallida</i>	209	212	200	152
<i>Globodera rostochiensis</i>	209	212	200	152
<i>Grapholita inopinata</i>	-	-	-	25
<i>Meloidogyne spp.</i>	*	17	57	57
<i>Monochamus ssp.</i>	47	77	92	140
<i>Synchytrium endobioticum</i>	118	134	138	129
<i>Pissodes ssp.</i>	5	1	0	6
<i>Polygraphus proximus ja muut Scolytidae (non european)</i>	13	19	24	49
<i>Popillia japonica</i>	*	*	57	330
<i>Ralstonia solanacearum</i>	157	136	157	173
<i>Rhagoletis pomonella</i>	*	11	11	10
<i>Rose Rosette Virus</i>	-	-	-	128
<i>Scirtothrips sp.</i>	87	57	41	10*
<i>Spodoptera frugiperda</i>	*	436	154	304
<i>Thaumatotibia leucotreta</i>	57	41	18	46
<i>Tomato Brown Rugose Fruit Virus</i>	-	-	-	150
<i>Tomato Leaf Curl New Delhi Virus</i>	419	270	125	173
<i>Xylella fastidiosa</i>	88	82	19	117
<i>Xylosandrus crassiusculus</i>	55	53	91	*

*ei ollut kartoitusohjelmassa kyseisenä vuonna

*** kartoitustulosten virallista raportointivelvoitetta ei ole asetettu

1.2.4. Vientitarkastukset ja -todistukset

EU:n ulkopuolisiin maihin vietäviä kasvinterveystodistusta vaativia kasvituotteita tarkastetaan vientihetkellä tai ennakolta tuotantopaikalla tehtävänä vientivalmiustarkastuksena. Vientitarkastusten määrä riippuu viennin määrästä. Koska vietävät tuotteet tarkastettiin pääasiassa vientivalmiustarkastuksilla, on eräkohtaisten vientitarkastusten määrä pieni. Viennin määrää ei voida ennakoita tarkasti, joten on luonnollista, että vientitarkastusten määrä poikkeaa arvioidusta (Taulukko 6). Erot johtuvat osittain myös siitä, että vientivalmiustarkastukset ja käsittelyn tekevien ISPM 15 -toimijoiden tarkastukset perustuivat rekisterissä oleviin toimijoiden määriin, jotka ovat epävarmoja, koska rekisteriä ei ole vielä kokonaan päivitetty.

Egypti ja Malesia vaativat edelleen eräkohtaista fyysistä tarkastusta puutavaralle, mikä on johtanut erityisesti satamapaikkakunnilla tarkastusten kasvuun. Puutavaran vientitarkastuksia tehtiin lähes sama määrä (217), kuin vuonna 2020 (235). Aie siitä, että kaikki lainsäädännön mukaan vuosittaista tarkastusta vaativat sahat olisi tarkastettu ei aivan toteutunut, vaan siinä päästiin 78 % tarkastustasoon. Puupakkausvalmistajien etätarkastus ei edelleenkään toteutunut suunnitellusti, koska resurssit rekisterin päivitykseen, tarkastuksen ohjeistukseen ja tarkastusten suorittamiseen olivat riittämättömät ja selvitystyö vei odotettua enemmän aikaa. Työ pystyttiin aloittamaan täysipainoisesti vasta loppusyksystä, joten suuri osa toimijoista jäi tarkastamatta tarkastustoteuman ollessa vain 29 %. Kokonaisuutena vientitarkastusten (ml. vientivalmiustarkastukset) määrä kuitenkin nousi 59 % vuodesta 2020.

Suomesta EU:n ulkopuolelle vietäville kasvihuonevihannesten taimille sekä leikkokukille tehdään yleensä vientivalmiustarkastus, jolloin tuotantopaikka tarkastetaan ennakkoon. Tämän jälkeen yrityksellä on mahdollisuus viedä kasveja ja leikkokukkia 12 kuukauden ajan ilman erillisiä eräkohtaisia tarkastuksia.

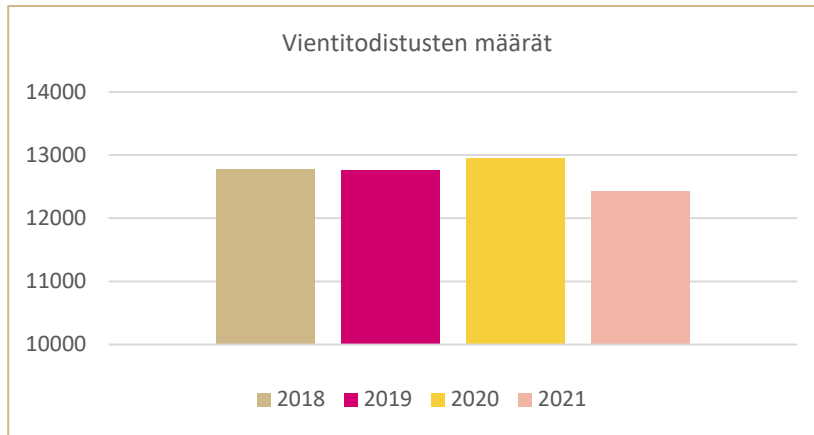
Taulukko 6. Vientitarkastukset (ml. vientivalmiustarkastukset).

Tarkastustyyppi	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	14	9	64 %
Kasvihuonekasvit	2	3	150 %
Peruna	13	0	0 %
Puu ja metsä	1 146	570	50 %
Vientisahat ja ISPM 15 -sahat	119	93	78 %
Pakkausmateriaalin valmistajat, fyysinen tarkastus	77	54	70 %
Pakkausmateriaalin valmistajat, etätarkastus	700	206	29 %
Puutavara	250	217	87 %
Muut tuotteet	56	27	48 %
Vilja		3	
Siemenet		2	
Kahvi, pähkinät, turve		19	
Työkoneet		3	
Yhteensä	1 231	609	49 %

Vientitodistuksia kirjoitettiin 12 429 kasvinterveystodistusta vaativalle lähetykselle, joista suurin osa oli puutavaraa (Taulukko 7). Vientitodistuksia myönnettiin 527 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2020. Vientitodistusten määrä vaihtelee vuosittain melko vähän (Kuva 3).

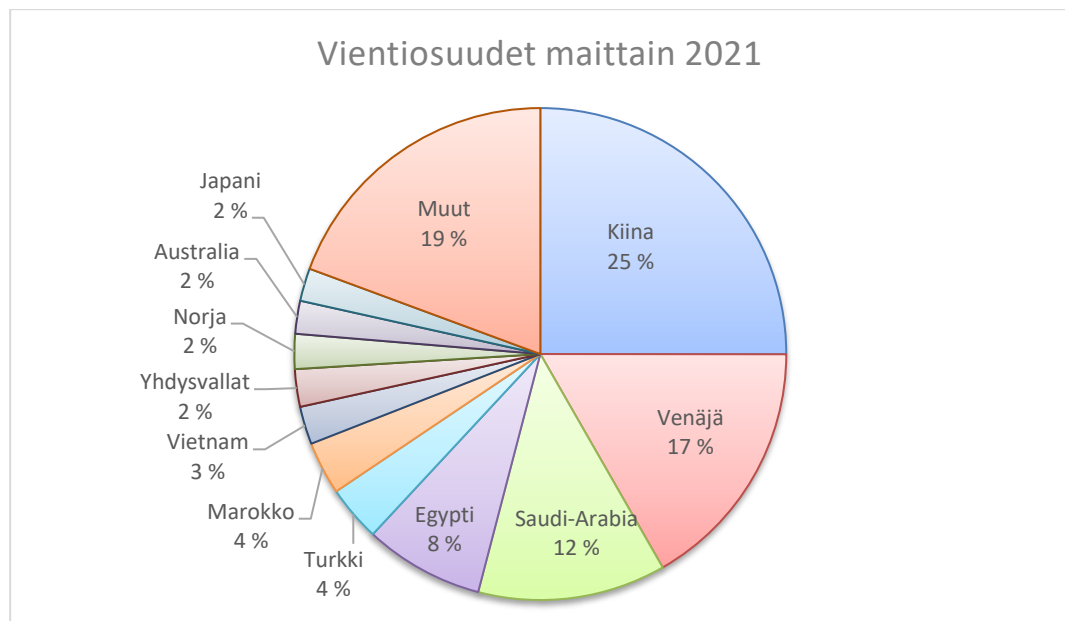
Taulukko 7. Vientiä varten myönnettyt kasvinterveystodistukset

Tuote	Kpl
Puutavara	8673
Muut tuotteet (elintarvikkeet, turve, mallas, kasvit)	2480
Siemenperuna	43
Ruokaperuna	25
Vilja	24
Korvaava terveystodistus	542
Jälleenvientitodistus	642
Yhteensä	12 429

Kuva 3: Vientitodistusmäärien vuosittainen vaihtelu

Eniten kasvinterveystodistusta vaativia tuotteita vietiin edellisvuoden tapaan Kiinaan, Venäjälle, Saudi-Arabiaan ja Egyptiin, joiden osuus oli 62 % kasvinterveystodistusta vaativasta viennistä (Kuva 4). Eniten puu- ja sahatavaraa ja rakennusmateriaalia vietiin Kiinaan ja Pohjois-Afrikan maihin. Venäjälle vietiin eniten tuotetyyppiä ”muut tuotteet”, joka sisältää esimerkiksi elintarvikkeita. Ruokaperunasta suurin osa meni edellisvuosien tapaan Norjaan ja siemenperunasta Venäjälle ja Valko-Venäjälle. Eläviä kasveja, kuten leikkokukkia vietiin Venäjälle ja taimia ja pistokkaita pääasiassa Norjaan.

Kuva 4. Vientierien osuus maittain vuonna 2021

Perunan vientitarkastukset tehtiin vientivalmiustarkastuksina, peruna-ankerois- ja rengasmätäkartoitusten yhteydessä. Siemenperunan osalta viralliset tuotantotarkastukset täyttävät viennin vaatimukset, joten erillisiin tarkastuksiin ei ole tarvetta. Venäjän asettama ruokaperunan tuontikielto Venäjälle oli edelleen voimassa. Venäjän eläinlääkintä- ja kasvinterveyslaitos tunnusti Ruokaviraston antamien kirjallisten selvitysten perusteella High Grade -alueelta kolme maatilaa tuhojavapaaksi tuotantopaikaksi (PFPP), joilta siemenperuna vietiin normaaliin tapaan ilman ennakkotarkastuksia ja ennakkonäytteiden lähettämistä Venäjän laboratorioon. Tätä ennen Venäjä on edellyttänyt vuosina 2013–2019 tuotetusta

siemenperunasta tuonnin ennakkotarkastusta. Loppuvuonna 2021 tunnustusta haettiin lisää yhdelletoista High Grade -alueen siemenperunatilalle.

1.2.5. Omavalvonnan tarkastukset

Omavalvonnan tarkastus tulee tehdä kaikille kasvipasseja myöntäville toimijoille kerran vuodessa. Tällaisia toimijoita ovat mm. viljelmät, jotka toimittavat taimiaineistoa muille ammativiljelijöille, tukkumyyntiä harjoittavat ruukku- ja ryhmäkasviviljelijät sekä taimitarhat. Kasvipassin myöntäjä voi olla myös tukkuliike tai muu kasvien välittäjä tai vähittäismyyjä, jos toiminta edellyttää omien kasvipassien myöntämistä. Kuluttajille myydessä kasvipassi tarvitaan ainoastaan tulipoltteen isäntäkasveille sekä taimitarhakasveille etämyynissä.

Omavalvonnan tarkastukseen kuuluvia dokumentteja, kuten omavalvonnan kirjanpitoa, tarkastettiin pääsääntöisesti paikan päällä tehdyillä tarkastuksilla, mutta joitakin tehtiin myös etänä. Tarkastukset onnistuivat melko hyvin siihen nähden, että omavalvonnan tarkastus oli vielä uutta osalle toimijoista, kuten kasvihuoneviljelmille, joiden osalta suurimmalle osalle tarkastusta ei koronarajoitusten vuoksi tehty vuonna 2020. Paikan päällä tehtävän tarkastuksen yhteydessä toimijoiden neuvonta on helpompaa ja tehokkaampaa. Etätarkastus sopisi jatkossa käytettäväksi osana sellaisten toimijoiden omavalvonnan tarkastusta, joilla asiat on aiemmin todettu olevan kunnossa. Kasvinterveysrekisterissä oleville omavalvonnan piiriin kuuluville toimijoille tehtiin yhteensä 206 omavalvonnan tarkastusta. Tämä oli 76 % siitä tavoitteesta, jossa kaikki kasvipassivelvolliset tulisi tarkastaa vuosittain. Tähän vaikutti esimerkiksi se, että rekisterin päivitystyö on kesken ja joukossa on toimijoita, jotka eivät oikeasti ole kasvipassin käyttövelvollisia.

1.2.6. Laboratoriomääritykset

Tarkastusten yhteydessä otettiin yhteensä 4 491 näytettä, joista Ruokaviraston kasvianalytiikan laboratoriossa tehtiin yhteensä 6 338 kasvinterveyden tutkimusta (Taulukko 8).

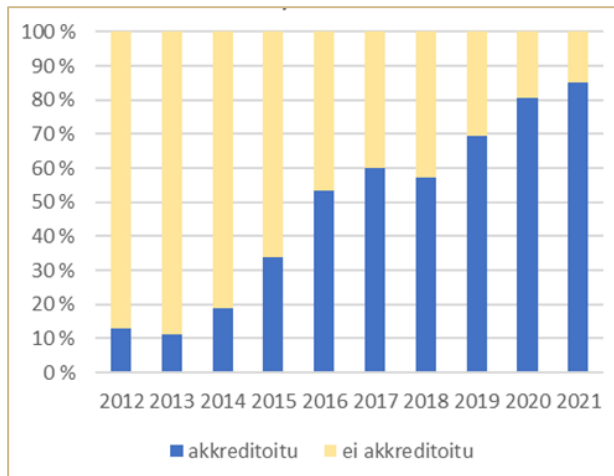
Taulukko 8. Kasvinterveyden näytemäärät 2021

	Tuontitarkastukset	Sisämarkkina- valvonta	Kartoitukset ja tuotantopaik- kavalvonta	Vienti	Yhteensä	
Avomaan puutarhakasvit	15	23	157	4	199	4 %
Kasvihuonekasvit	95	58	246		399	9 %
Peruna		138	1 018		1 156	26 %
Puu ja metsä	1 567	410	620	137	2 734	61 %
Muut		1		2	3	0,1 %
Näytteet yhteensä	1 677	630	2 041	143	4 491	
Tutkimukset yhteensä	1 716	788	3 691	143	6 338	
Näytteiden % osuus	37 %	14 %	45 %	4 %		

Tutkimuksista tehtiin akkreditoituna 85 prosenttia (Kuva 5). Näytemäärä oli hieman edellisvuotta pienempi (88 näytettä). Uusien kartoitettavien tuhoojien määrittämistä varten verifioitiin menetelmät kiinanmarjakääriäisen (*Grapholita inopinata*) ja tomaatin

ruskokurttuviruksen (Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV) tutkimiseen. Kasvianalytiikan laboratorio läpäisi FINAS-akkreditointipalvelun uudelleenarvioinnin ja akkreditoinnin piiriin saatiin viisi uutta testiä. Tulosten luotettavuutta ja kansainvälistä vertailtavuutta varmennettiin osallistumalla yhdeksään kansainväliseen pätevyystestiin.

Kasvianalytiikan Lappeenrannan metsätuholaislaboratorio siirrettiin Helsingin toimipisteesseen syksyn 2021 aikana. Siirron taustalla oli toiminnan turvaaminen muuttuvassa toimintaympäristössä sekä uusien tekniikoiden ja resurssien laajempi hyödyntäminen näytteiden tutkimisessa.

Kuva 5. Akkreditoitusti tehtyjen tutkimusten osuuden kehittyminen

1.2.7. Rekisteröidyt toimijat

Kasvinterveys- ja taimiaineistorekistereihin kuuluvat toimijat, jotka ammattimaisesti tuottavat, markkinoivat, tuovat EU:n ulkopuolelta tai vievät EU:n ulkopuolelle tuotteita, joiden mukana karanteenituhoojat voivat levitä. Rekisteriin kuului vuonna 2021 hieman alle 6 000 toimijaa. Rekisteritiedot olivat osittain vanhentuneita ja tietojen päivittämisen yhteydessä rekisteröityjen toimijoiden kokonaismäärä väheni noin sadalla toimijalla (6 050:stä 5 947:ään) (Taulukko 9). Työtä on kuitenkin jatkettava tulevinakin vuosina. Sähköinen Touko-asiointipalvelu otettiin käyttöön loppuvuodesta 2020. Sen avulla yritykset pääsevät hakeutumaan rekisteriin ja päivittämään itse rekisteritietonsa. Tämä edesauttaa rekisterin ajantasaisena pysymistä. Tavoitteena on saada Toukoon vuosittain tuhat uutta käyttäjää.

Taulukko 9. Rekisteröidyt toimijat 2021 (kpl).

Toimijaryhmä	Yhteensä	Kasvinterveysrekisteri	Taimiaineistorekisteri	Kasvipassin käyttöoikeus	ISPM 15 -merkin käyttöoikeus
Tuojat	561	560	41	25	47
Markkinoijat	985	954	744	111	5
Tuottajat	3 481	3 146	295	235	814
Viejät	296	284	10	13	122
Yhteensä	5 947	5 554	1 017	268	817
	-103	-212	-53	+7	+38

1.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus

1.3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Valvonnassa annetaan pääasiassa eräkohtaisia maahantuonti- ja markkinointikieltopäätöksiä sekä torjuntapäätöksiä karanteenikasvintuhoojien hävittämiseksi. Vaikka kasvintuhoojia tai muita puutteita todettiin kasvieristä ja tuotantopaikoilta, todetut kasvintuhoojat ja puutteet olivat varsin tavanomaiset (Taulukko 10). Päätösten syyt olivat yksittäisiä, eivätkä vaarantaneet Suomen hyvää kasvinterveystilannetta merkittävästi. Löydökset muodostavat kuitenkin riskin sille, että nykyinen hyvä kasvinterveystilanne voi heiketä. Edellisvuoteen verrattuna maahantuonti- ja markkinointikieltoja annettiin lähes yhtä paljon, maahantuontikieltoja 10 % vähemmän ja markkinointikieltopäätöksiä 9 % enemmän.

Taulukko 10. Annetut maahantuontikielto-, markkinointikielto- ja kasvintuhoojien torjuntapäätökset. Suluissa ovat kohteet, joissa torjuntatoimenpiteitä jatketaan vuonna 2022.

	Maahantuontikiellot	Markkinointikiellot	Torjuntapäätökset	Vientikiellot
Avomaan puutarhakasvit	1	5	0	0
Atsalean taimet, terveystodistuspuute	1			
Versopolte		1	0(1)*	
PZ kasvipassipuute		4		
Kasvihuonekasvit	0	0	0	0
Peruna	0	0	16 (283)	0
Keltaperuna-ankeroinen			11 (263)	
Koloradonkuoriainen			2 (2)	
Vaalearengasmätä			2 (9)	
Valkoperuna-ankeroinen			1 (9)	
Puu ja metsä	21	7	0 (0)	0
Puutavara, hyönteisiä/toukanreikiä	3			
Puutavara, terveystodistuksessa puutteita	8			
Puupakkaukset	10	7		
Muut	6	0	0	0
Käytetyt koneet, terveystodistus puuttui	4			
Kiulut, terveystodistus puuttui	2			
Yhteensä	28	12	16 (283)	0

*voimassa oleva päätös lopetetaan vuoden 2022 aikana, koska versopolte on luokiteltu laatutuhoojaksi

Kasvintuhoojien torjuntapäätöksiä annettiin 16, joka on 166 % enemmän kuin vuonna 2020. Aiempina vuosina annettujen ja vielä voimassa olevien torjuntapäätösten tiedot tarkistetaan vuosien 2021–2022 aikana. Tämä vaikuttaa tilastoissa esitettävien torjuntapäätösten lukumääriin, koska päätöksiä voidaan jossain määrin yhdistää. Päätösten määrä on taulukkoon laskettu Elmo-tietojärjestelmän päätöstapahtumien tunnusten perusteella. Koska yhdellä tilalla saattaa tällä hetkellä olla useita saman tuhoajan torjumiseksi annettuja päätöksiä, aiheuttaa tämä jonkin verran virhettä tilastossa. Siksi päätösten määrä on myös suurempi kuin edellisinä vuosina. Yksittäisiä vientitodistuksia jätettiin myöntämättä liian myöhään tehdyn vienti-ilmoituksen vuoksi.

Muiden EU-maiden aloittamia tomaatin ruskokurttuviruksen saastuttamien siemenierien takaisinveitoja tehtiin myös Suomessa. (Taulukko 11.) Osa siemenistä oli kuitenkin toimitettu jo niin kauan aikaa sitten, ettei siemeniä ollut vastaanottajilla enää jäljellä.

Taulukko 11: Takaisinvedot 2021

Aiheuttaja	Tuote	Toimitettu	Lopputulokset
Tomaatin ruskokurttu-virus	Ammattikäyttöön tarkoitetut tomaatin siemenet	Hollanti 31.10.2014-1.3.2021	Osa siemenistä saatiin vedettyä markkinoilta.
Tomaatin ruskokurttu-virus	Ammattikäyttöön tarkoitetut tomaatin siemenet	Hollanti, 17.12.2020-22.1.2021	Osa siemenistä saatiin vedettyä markkinoilta.

Maahantuontikiellot

Yhteensä 28 erän maahantuonti kiellettiin tavanomaisten syiden kuten puuttuvien tai virheellisten terveystodistusten, havaittujen tuhoojien tai muiden puutteiden takia (Taulukko 12). Maahantuontikielloista suurin osa tehtiin puutavaralle ja puupakkausmateriaalille. Puuttuvien terveystodistusten osalta kieltoon meni myös taimia, puukiuluja ja käytettyjä koneita. Puutavaralla puuttuvien, puutteellisten tai vanhentuneiden terveystodistusten osalta lähettämään viranomaiset yleensä myönsivät tuotteelle uuden terveystodistuksen ja erä pääsi lopulta maahan. Koneille ja puukiuluille voitiin määrätä tehtäväksi käsittely, jonka jälkeen ne voitiin hyväksyä maahantuotaviksi uuden tarkastuksen jälkeen.

Taulukko 12. Maahantuontikiellot.

Syy	Tuote	kpl	Alkuperämaat
Kasvinterveystodistus puuttui tai siinä oli puutteita	Puutavara tai hake	8	RU
	Avomaan kasvit	1	US
	Käytetyt koneet	4	GB, CL, CA, UA
	Puukiulut	2	PH
ISPM 15 -merkintä puuttuu	Puupakkausmateriaali	10	CN, RU, GE
	Hyönteisiä/toukanreikiä	3	RU
Yhteensä		28	

Markkinointikiellot

Taimimyymälöissä annettiin kieltopäätöksiä tulipolteen isäntäkasveille puuttuvien PZ- suoja-aluekasvipassien vuoksi, sekä yhden versopolteen saastuttaman alppirusuuerän vuoksi. Versopolte on jatkossa laatutuhooja, joten sen oireita havaittaessa toimijan tulee itse poistaa saastuneet erät markkinoilta. Tarkastaja ottaa edelleen näytteen, mikäli havaitsee oireita tarkastuksella. Puisen pakkausmateriaalin markkinavalvonnassa annettiin kieltoja elävien sukulamatojen, hyönteisten ja puuttuvien ISPM 15 merkintöjen vuoksi (Tauluko 13). Kasvihuone-

ja perunasektorilla ei annettu markkinointikieltoja, eikä myöskään taimiaineistolain perusteella.

Taulukko 13. Markkinointikiellot.

Syy	Tuote	kpl	Alkuperämaat
Versopolte	Alppiruusu	1	PL
PZ kasvipassipuute	Tulipolteen isäntäkasvit	4	NL, SE
Eläviä sukkulamatoja tai hyönteisiä/toukkia	Puupakkausmateriaali	5	PT, TW, LT, ID
ISPM 15-merkintä puuttui	Puupakkausmateriaali	2	TW, HK
Taimiaineistolain nojalla tehdyt päätökset:		0	
Yhteensä		12	

Kasvintuhoojien torjuntapäätökset

Perunantuotannon kartoituksissa löytyy peruna-anteroista vuosittain melko yleisesti. Eniten löydöksiä tulee toimenpidekohteiden uusilta, ennestään ”puhtailta” perunalohkoilta, mutta myös kokonaan uusilta kartoitettavilta perunatiloilta. Perunan vaalearengasmätää löytyy nykyisin harvakseltaan, keskimäärin yksi esiintymä vuodessa. Satovuoden kaikkien näytteiden analysointi saadaan loppuun vasta kevättalvella, joten valvontaraportilla tuhojien torjuntapäätökset eivät aina koske raporttivuoden aikana tehtyjä kartoituksia ja tarkastuksia. Koloradonkuoriaisista tehtiin pitkstä aikaa kaksi uutta löydöstä. Edelliset havainnot olivat vuodelta 2016.

Avomaan puutarha- ja metsäsektoreilla ei tehty uusia torjuntapäätöksiä vuonna 2021. Vantaan vuonna 2020 päättyneellä aasianrunkojäärän toimenpidealueella tehtiin kuitenkin edelleen peruskartoitusta feromoniansojen avulla.

Kasvihuonekasvien tuonti-, sisämarkkina- ja tuotantopaikkavalvonnassa ei havaittu karanteenituhoojia. Koronatilanteen takia sisämarkkinavalvontatarkastukset jouduttiin keväällä keskeyttämään ja se on voinut vaikuttaa kartoitusten tuloksiin.

Vientivalvonta

Tuotantopaikkojen vientivalmiustarkastuksilla ja vientieräkohtaisilla tarkastuksilla varmistetaan, että maasta vietävät erät täyttävät vastaanottajamaan lainsäädännön vaatimukset. Jos EU:n ulkopuolisissa maissa havaitaan puutteita Suomesta viedyissä tuotteissa, viennin kohdemaat tekevät asiasta ilmoituksen (ns. notifikaatio) Suomen kasvinterveysviranomaiselle. Näitä ilmoituksia tuli vuonna 2021 viedyistä eristä viisi. Ruokavirasto selvitti poikkeaman syyt viejien kanssa ja raportoi tuloksista ilmoittajamaalle.

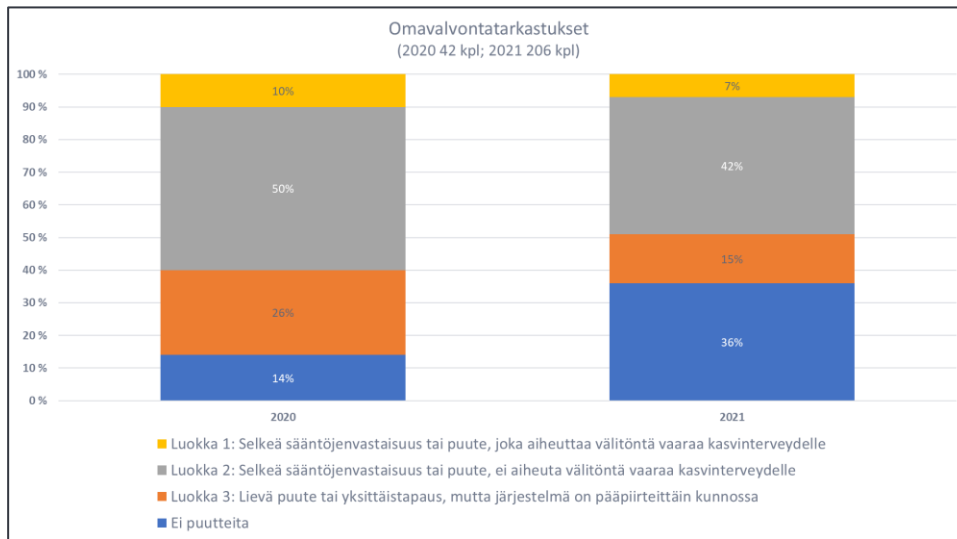
- Intia: rikkakasvien siemenet kuminan siementen joukossa
- Turkki: kaksi puupakkauserää, joista löytyi *Hylobius abietis* -tuhoojaa
- Brasilia: puupakkauksista puuttui ISPM15 leimat
- Yhdistynyt Kuningaskunta: terveystodistuspuute tomaatinsiemenillä

ISPM 15 toimijoiden valvonta

ISPM 15 toimijoiden valvonta tehtiin sekä etätarkastuksina, että paikan päällä tehtävinä tarkastuksina. ISPM 15 tarkastuksissa annettiin huomautuksia 53 % tarkastetuista toimijoista. Yleisin huomautusten syy oli lievä puute tai yksittäistapaus, kuten puute leimamerkissä, mutta järjestelmä oli pääpiirteittäin kunnossa. Vakavampia puutteita, kuten puutavaran alkuperätiedon puuttuminen, oli vain 1 % kirjattujen puutteiden määrästä.

Omavalvonnan tarkastukset

Omavalvonnan tarkastuksissa annettiin eri asteisia huomautuksia 64 % tarkastuksista. Huomautusten suuri määrä johtui siitä, että suurelle osalle toimijoista tarkastus tehtiin ensimmäistä kertaa. Omavalvonnan tarkastuksissa havaittiin, että vapaaehtoinen omavalvontasuunnitelma puuttui noin puolelta. Yleisin syy huomautuksen antamiselle oli puute omanvalvontakirjauksissa joko tulo- tai tuotantovaiheessa. Kirjauksista puuttui usein päivämäärä tai kirjauksen tekijän kuittaus. Selkeät puutteet tai virheet kasvipasseissa olivat myös yleinen syy huomautukselle. Kasvipassi puuttui joko kokonaan tai siinä oli liikaa tai liian vähän merkintöjä. Toiminta- ja takaisinvetosuunnitelma puuttui 17 %, vaikka tässä voi viitata valmiiseen tuottajajärjestöjen tekemään pohjaan. Jäljitettävyyden toteutumista noin 10 % tarkastuksissa, eli vastaanottajia ei ole voitu esittää. Tuholaishavaintojen takia ei ollut huomautuksia. Kuvassa 6 on annettujen puuteluokkien osuudet tehdyissä tarkastuksissa eri vuosina.

Kuva 6. Omavalvonnessa havaitut puutteet luokiteltuina

1.3.2. Puutteiden analyysi

Puutteiden syissä ja määrissä ei havaittu merkittäviä muutoksia verrattuna aiempiin vuosiin. (Taulukko 10). Maahantuontikieltoja tehtiin edellisten vuosien tapaan eniten puutavaralle ja puiselle pakkausmateriaalille. Maahantuonti- ja markkinointikieltojen syyt olivat samoja kuin aiemminkin: allekirjoitus puuttui, viranomaisen leima puuttui tai oli puutteellinen.

Haasteena on esiintymien havaitseminen riittävän nopeasti, koska riskipaikkoja on paljon ja tuhoajan havaitseminen on vaikeaa. Toimijoiden omavalvonta on hyvin ratkaisevassa asemassa. Puupakkausmateriaalin mukana leviää myös monia muita kasvintuhoojia, vaikka ISPM 15 -standardin mukaisesti käsitellyissä puupakkauksissa leviämiskin pitäisi olla

minimaalinen. Myös vuonna 2021 puupakkauksista ja puutavarasta löytyi eläviä hyönteisiä. Vaikka parina viime vuonna puupakkausmateriaalin tuonti- ja markkinavalvontatarkastuksessa ei ole löytynyt karanteenituhoojia, ISPM 15 -standardi ei nykyisellään pysty estämään karanteenikasvintuhoojien leviämistä. Myös vuosittainen tarkastusten määrä vaikuttaa suoraan löydösten määrään. Erityisesti puisen pakkausmateriaalin markkinavalvonnan tarkastusten määrä vaihtelee vuosittain.

Lainsäädännön mukaan karanteenituhoojan saastuttamat kasvierät vedetään takaisin tuhoajan leviämisen estämiseksi. Vuoden aikana osallistuttiin yhteensä kahteen takaisinvetoon. Tarkoitus on, että myöhemmin laaditaan virallinen takaisinvetoprosessi, jota voidaan soveltaa kaikille kasveille sektorista riippumatta.

Kieltopäätösten määrät vaihtelevat vuosittain suurestikin riippuen löydöksistä ja tehtyjen tarkastusten määrästä ja niiden painotuksista (Kuva 7). Jatkossa, kun omavalvonnan ja ISPM15 toimijoiden veloitteiden tarkastusten tuloksista saadaan kerättyä muutaman vuoden osalta tuloksia, selviää miten hyvin toimijat tuntevat veloitteensa ja kuinka paljon poikkeamia kirjataan siihen liittyen. Tästä voidaan ehkä päätellä, jätetäänkö vaatimuksia noudattamatta joko tietämättömyyttään, muistamattomuuttaan tai jopa tahallisuuden vuoksi.

Kuva 7. Kieltopäätösten määrät (kpl) eri vuosina

1.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute

Auditoinnit

Vuonna 2021 kasvinterveysyksikköön kohdistui yksi sisäinen auditointi liittyen ohjeistus- ja tiedotuskäytäntöihin. Kyseessä oli kasvinterveyden valvontaan kohdistunut Tullin tekemä auditointi, jonka aihe oli kasvinterveyden valvonta Venäjän havupuun osalta ja ilmoittaminen TracesNT -järjestelmässä. Auditointiaihe oli Tullin kanssa yhdessä sovittu ja auditointi toteutettiin sisäisenä auditointina, jonka teemana oli tuonti. Kohteeksi tarkentui TracesNT -järjestelmän käyttö. TracesNT -järjestelmään kirjataan kaikki kolmansista maista kasvinterveystoistuksella tulevat tuontierät. Järjestelmää käyttävät Ruokaviraston ja ELY-keskuksen tarkastajat sekä Tulli. Ruokavirastossa käytetään TracesNT -järjestelmää myös tuonnin raportoinnissa. Järjestelmän käyttöä arvioitiin pääasiassa Venäjän puun tuonnin kannalta.

Auditointi toteutettiin neljänä käyntinä, joiden kohteina olivat tuonnista vastaava ylitarkastaja, Ruokaviraston tarkastaja, ELY-keskuksen tarkastaja ja Nuijamaan Tullista kaksi tullitarkastajaa. Kaikki auditoitavat olivat viranomaisia. TracesNT:n käyttö oli kaikilla auditoitavilla sujuvaa. Erityisesti ne, jotka käyttävät ohjelmaa päivittäin puutavaran tuonnissa kokivat käytön helpoksi ja sujuvaksi. TracesNT-järjestelmän koulutukset on koettu hyviksi ja tarpeelliseksi. Käynneillä havaittiin, että tarkastajien ohjeistus on ollut pääosin riittävää ja että Ruokaviraston nettisivuilla on ohjeistettu hyvin järjestelmän käytöstä myös asiakkaille. Tullilla on omat TracesNT ohjeet. Ohjeita on päivitetty järjestelmän päivitysten ja muun tarpeen mukaan. Esim. laboratorion/tarkastajan tekemiä kirjauksia on ohjeistettu ja tarkennettu, jotta näyttöiden kulku olisi sujuvaa ja nopeaa. Auditoitavat hallitsivat TracesNT:n käytön hyvin. Poikkeamia ei löytynyt. Kehityskohteita löytyi lähinnä ohjeistuksesta ja tiedottamisesta. Lisäohjeistusta toivottiin korvaavan tuonti-ilmoituksen (CHED-PP) käytöstä ja notifiointista. Toimijoiden CHED-PP:n laadinnassa esiintyi puutteita ja virheitä, joita viranomaiskäyttäjät joutuivat oikomaan. Puupakkausprosessin (Kiina, Intia, Valko-Venäjä) tiedon kulkuun ja vastuisiin toivottiin selkeyttä.

Asiakaspalautteet

ELY-tarkastajia on kehoitettu kirjaamaan saamiaan asiakaspalautteita Webropol -lomakkeen kautta ja kasvinterveysyksikön IMS palautteiden vastuukäsittelijä kirjaa lomakkeen kautta saapuneet palautteet IMS järjestelmään.

Asiakaspalautteita saatiin IMS palautejärjestelmän kautta vuoden aikana yhteensä 49 kappaletta. Niistä 13 oli positiivisia, 9 kehittämissuhteita ja 21 negatiivisia palautteita. Kaikista palautteista 6 oli vuoden lopussa vielä käsittelemättä. Positiivista palautetta saatiin kasvinterveysvastaavan koulutuksesta, perunawebinaarista ja asiakaspalvelusta. Negatiiviset palautteet ja kehityssuhteet koskivat mm. Touko-järjestelmää, kasvipassia ja omavalvontaa, ohjeiden ajantasaisuutta ja Ruokaviraston verkkosivujen käännöksiä ruotsin kielelle. Suurin osa palautteista oli käsitelty valmiiksi vuoden loppuun mennessä ja palautteiden pohjalta on tehty korjaavia toimenpiteitä asiakaspalvelun sujuvoittamiseksi.

Pääosa asiakaspalautteesta tulee sähköpostilla, puhelimitse tai tarkastuskäyntien yhteydessä. Positiivista palautetta saadaan, kun asiakas on saanut hyvää ja nopeaa palvelua ja ohjeistus on toimivaa. Negatiivista palautetta tulee puolestaan hitaasta palvelusta kuten sähköpostivastauksen viivästyisestä, asioiden kierrättämisestä henkilöltä toiselle (Ruokaviraston sisällä), nettisivujen toimimattomuudesta tai ohjeistuksen epäselvyydestä.

ELY/Ruokavirasto/Tulli yhteistyön tavoitteena oli kerätä asiakaspalautetta ja tallentaa ne IMS järjestelmään. Tullin kanssa yhteistyössä oli tavoitteena myös osallistua TracesNT-järjestelmän kehittämiseen ja arvioida yhdessä kasvinterveyslainsäädännön toteutumista tuontivalvonnan osalta. Tullilaboratorio järjesti asiakaskyselyn, josta ei noussut erityisesti kasvinterveyteen kohdistuvia tarpeita. Syksyllä toteutettiin Tullin kanssa yhteinen auditointi.

Muut kerätyt palautteet

ELY-keskukset antoivat kasvinterveysyksikölle palautetta muun muassa VASU-raportoinnin ja toimialaneuvottelujen yhteydessä. Kriittistä palautetta annettiin esimerkiksi siitä, että tarkastustavoitteet eivät täsmää todelliseen tilanteeseen mm. omavalvontatarkastusten määrissä, koska rekisteri ei ole ajan tasalla eikä toisaalta toimijoiden opastukseen ja neuvontaan käytetty resurssi näy tehtynä työnä suoritteissa. Toimijoiden ohjeistukseen uuden lainsäädännön vaatimuksista kului edelleen paljon työaika. Tuontitarkastusten ennustettavuus ja sen tuomat yllättävät lisäykset tai vähennykset tarkastusmääriin aiheuttivat myös palautetta,

mutta tuonnin määrään ja tuontipaikkoihin on hyvin vaikea vaikuttaa etukäteen. Corona vaikeutti tarkastustavoitteiden täyttymistä. Moni ELY antoi kuitenkin positiivista palautetta selkeästä korona-ajan tarkastusohjeistuksesta. Yhteistyö Ruokaviraston ja ELYn välillä koettiin toimivaksi ja selkeäksi, mm. valvontapäällikköpalaverit saivat kiitosta. Sähköisten asiointikanavien pikaista kehittämistä kaikilla Ruokaviraston sektoreilla toivottiin melkein jokaisesta ELYstä. Tarkastusohjeistus koettiin edelleen osin sekavaksi, vanhentuneeksi ja vaikeasti löydettäväksi useasta eri paikasta. Muutamasta ELYstä nousi myös toive, että tarkastuksia voisi ajoittaa tasaisemmin ympäri vuoden. Monessa ELYssä on haasteita riittävien resurssien kanssa. Tarkastusten vuosikelloa onkin jo käyty läpi alkuvuoden 2022 kuukausipalaverissa.

Koulutuksista kerätään palautetta vuosittain. Palautetta saatiin tammikuussa järjestetystä kasvintarkastajien ajankohtaiskoulutuksesta. Koulutukseen osallistuneet antoivat palautetta asteikolla 1–6. Ruokavirastolaisten antaman palautteen keskiarvo oli 5,1 ja ELY-keskusten osallistujien palautteen 5,2. Yleisarvosanat kohosivat hieman edellisestä vuodesta, jolloin ne olivat 4,2 ja 4,4. Sanallisissa palautteissa kritisoitiin koulutuksen kauheaa kiirettä, jolloin keskustelulle ja kysymyksille ei jäänyt riittävästi aikaa. Kiireen tuntu välittyi esityksistä ja moni tärkeä aihe koettiin liian pintapuolisesti ja juosten läpikäydyksi. Koulutuksen aihevalinnat koettiin kuitenkin onnistuneeksi. Myös Teamsin ryhmätyötilan käyttö ja yhteinen pohdinta sitä kautta koettiin hyväksi.

1.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet

1.5.1. Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen

Toimijoiden tietämystä lainsäädännön tuomista muutoksista pyrittiin edelleen lisäämään koko vuoden ajan tarkastuskäynneillä tehtävällä neuvonnalla, jakamalla ohjeita ja esitteitä sekä viestinnän keinoin esimerkiksi Ruokavirasto.fi -sivustolla julkaistuilla tiedotteilla, lehtikirjoituksilla sekä luennoimalla erilaisissa tilaisuuksissa. Myös toimijaryhmäkohtaisten sähköpostiutiskirjeiden ja tiedotteiden käyttöä jatkettiin. Toimijaviestinnässä otettiin käyttöön Liana Mailer -uutiskirjepohjalla tehdyt toimijakirjeet puutarha-alalle, maahantuojille sekä viejille ja ISPM 15 -toimijoille. Uutiskirjeet lähetetään muutaman kerran vuodessa rekisterissä oleville toimijoille sekä muille kirjeen tilaajille. Palautetta uutiskirjeistä ei ole saatu, joten ei ole tiedossa, miten toimijat ovat kirjeet vastaanottaneet.

Kasvipassia käyttävien toimijoiden on suoritettava Ruokaviraston järjestämä kasvinterveysvastaavan verkkokoulutus, jotta voidaan varmistua siitä, että heillä on kasvipassin myöntämiseksi tarvittava riittävä osaaminen. Puutarha-alan opiskelijoille tehtiin yhteistyössä viher- ja puutarha-alan opettajayhdistyksen kanssa kasvinterveysvastaavan verkkokoulutuksen pohjalta oma kasvinterveyskoulutus, joka julkaistiin vuodenvaihteessa 2021–2022. Rikalan puutarhasäätiö oli mukana rahoittajana. Tavoitteena on, että tulevat puutarha-alan ammattilaiset saavat kasvinterveydestä, sen valvonnasta ja toimijoiden velvoitteista perustiedot jo opiskeluaikana ja tätä kautta varmistetaan hyvää kasvinterveyden tilaa puutarha-alan osalta. Koulutus löytyy Ruokaviraston koulutuslualustalta: <https://avoinkoulutus.ruokavirasto.fi/login/index.php>.

Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen vaatii edelleen tulevana vuosina vaikuttavaa asiakasviestintää ja koulutusta, joka parhaiten taataan sillä, että viestintään ja koulutukseen on varattavissa erillistä rahoitusta. Samoin tulee edelleen tehdä töitä, että rekisteriin kuulumattomia toimijoita yritetään tavoittaa erilaisten viestintäkanavien kautta.

Asiakasfoorumien perustamista jo olemassa olevien lisäksi myös esimerkiksi tuonti- ja vientiasiakkaille tulisi miettiä.

Kasvinterveyden tietoisuuden lisääminen -hankkeessa on toimeenpantu EU:n kasvinterveyden lisäämisen strategiaa vuodesta 2019 lähtien. Vuonna 2021 hankkeen viestinnän kohderyhmänä olivat neuvojat. Neuvojille järjestettiin kaksi webinaaria. Kevään webinaari oli suunnattu puutarha-alan neuvojille ja syksyn webinaari peruna-alan neuvojille. Webinaarit koettiin hyödylliseksi ja neuvojat toivoivat jatkossakin vastaavia tilaisuuksia Ruokaviraston järjestämänä. Webinaarien lisäksi neuvoja ohjeistettiin tilaamaan uutiskirje ja neuvottiin, mitä materiaalia kasvinterveys.fi -sivustolta löytyy. Mahdolliset kysymykset liittyen karanteenituhoojiin neuvottiin lähettämään kasvinterveys@ruokavirasto.fi -sähköpostiin.

Kansalaisille ja puutarhaharrastajille suunnattiin viestintää esimerkiksi facebookin puutarharyhmiin lähetetyllä tiedotteella sekä sosiaalisessa mediassa julkaistulla yliopistoharjoittelijan laatimalla Kasvintarkastajan matkassa -videosarjalla. Videosarja sisälsi kuvaukset eri tarkastustyypeistä. Sarja oli kahdeksanosainen ja videoilla oli katselukertoja 113–278. Harrastajille pyrittiin erityisesti viestimään siitä, mitkä ovat rajoitukset tilattaessa kasveja ja siemeniä ulkomaisista verkkokaupoista. Päätellen siitä, että harrastajilta tulee jatkuvasti yhteydenottoja näihin asioihin liittyen, viesti on tavoittanut osan harrastajista ja aiheesta viestintä jatkuu edelleen tulevina vuosina. Ruokavirasto.fi -kasvisivustoa kehitettiin lisäämällä sivuille tuhoojien hakumahdollisuus. Instagramin Kasvikeskiviikko-kampanja jatkui vuonna 2021. Sosiaalisesta mediasta on tullut tärkeä viestintäkanava ja pysyvä osa kasvinterveyden viestintää.

Kasvintarkastajien koulutuksen painopiste oli edelleen uuden lainsäädännön toimeenpanon kouluttamisessa. Tammikuussa järjestettiin tarkastajille ajankohtaiskoulutus. Vuonna 2020 aloitetut kuukausipalaverit jatkuivat ja niissä käytiin läpi sektorikohtaisia ajankohtaisia asioita ja mm. TracesNT -järjestelmän käyttöä. Uusien kasvintarkastajien kouluttaminen hoidettiin itseopiskelumateriaalin ja tentin avulla.

Kooste kasvinterveysyksikön antamasta koulutuksesta ja tekemästä viestinnästä on taulukossa 14, jossa on myös vertailu edellisvuosien tilastoihin. (Tarkemmat tiedot liitteessä 5.)

Taulukko 14. Kasvinterveyden koulutus ja viestintä eri vuosina (kpl)

	2019	2020	2021
Kasvinterveysyksikön julkaisemat tiedotteet ja uutiskirjeet toimijaryhmille	6	12	8
Lehtikirjoitukset	5	16	10
Median haastattelut	1	0	5
Tiedotteet ja blogit Ruokavirasto.fi kasvintuotannon uutissivuilla	18	53	21
Messut	3	6	0
Luennot toimijatilaisuuksissa, kouluissa, yhdistyksissä ym.	24	14	12
Asiakastilaisuudet	2	0	3
Tarkastajien koulutustilaisuudet	8	12	9
Toimijoiden koulutustilaisuudet	5	1**	1**
Yhteensä	72	114	69

**Sähköinen koulutus toimijoille

1.5.2. Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Kasvinterveyden ja taimiaineiston valvonnasta havaituista puutteista tulee aina seuraamus, kuten torjuntapäätös, maahantuontikielto, markkinointikielto tai huomautus, joten seuraamukset on käsitelty luvussa 1.3. puutteiden yhteydessä.

1.5.3. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

1.5.3.1. Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio

Valvonnan luotettavuus ja riskiperusteisuus

Kasvintuhoojien kartoituksia tulee tehdä riittävän luotettavalla tasolla tilastollisia menetelmiä hyödyntäen. EFSA on julkaissut RIBESS+ työkalun tarkastus- ja näytemäärien laskemiseksi. Laskennan tulokset riippuvat isäntäkasvien määrästä, valitusta luottamustasosta ja tarkastus- tai kartoitusmenetelmän herkkyydestä.

Pilottituhoojiksi vuoden 2022 valvontasuunnitelmaan valittiin kiinanrunkojäärä ja omenanmarjakääriäinen (*Grapholita inopinata*). Kiinanrunkojäärä valikoitui siksi, että komission hätätoimenpidepäätökseen oli kirjattu kartoituksille tietty luottamustaso. Kiinanrunkojäärälle tilattiin kuitenkin tarkempi ilmastoanalyysi riskinarviointiyksiköstä, sillä EFSA:n lähteiden mukaan kiinanrunkojäärä voisi esiintyä Suomessa Lappia myöten. Tarkemman analyysin perusteella kartoitukset rajattiin tehtäväksi Varsinais-Suomeen, Kaakkois-Suomen eteläosiin ja Uudellemaalle.

RIBESS+ laskelma tehtiin myös omenanmarjakääriäiselle, sillä sitä löytyi Suomesta v. 2020. Kartoitusmäärät laskettiin myös saarnenjalosoukolle, mutta isäntäkasveista ja riskialueista ei ole tarkempaa tietoa vielä, joten laskelmia jatketaan riskinarviointiyksikön avustamana. Tuhoojakartoitusten luotettavuutta kehitetään edelleen ja tuhoojien rajaamiseen käytetään FinnPRIO-työkalua, jotta pystytään kohdentamaan resurssit Suomelle tärkeimpiin tuhoojiin.

Osaaminen ja viestintä

Kasvinterveyden ohjerakennetta kehitettiin eteenpäin ja uusia tarkastusohjeita julkaistiin Pikanttiin. Sanktiojärjestelmän, eli hallinnollisten seuraamusten suunnittelua jatkettiin.

Valvonnan suunnittelu ja raportointi

Valvonnan raportoinnin osalta on useana vuotena todettu, että työajan kirjaamisessa tarkastus- tai tehtävätyypeittäin on eroavaisuuksia Ruokaviraston ja ELY-keskusten välillä, minkä vuoksi ei ole saatavilla tarkkaa tietoa siitä, ylittyikö tai alittiiko arvioitu työaika joidenkin tiettyjen tehtävien kohdalla vai onko valvontasuunnitelman ajanmenekki arvioitu väärin. Lisäksi ei voida arvioida prosessin vaikuttavuutta siihen panostetun työajan suhteen. Tämän vuoksi sekä Ruokaviraston että ELY-keskusten työaikakirjaamisen käytettäviä koodeja tarkennettiin ja yhtenäistettiin vastaamaan enemmän toisiaan. Käytännössä tämä tulee näkymään vuoden 2022 valvontaraportissa.

Touko - sähköinen asiointipalvelu asiakkaille

Touko-sähköinen asiointipalvelu avattiin kasvinterveysrekisteriin kuuluvien toimijoiden käyttöön lokakuussa 2019. Yrityksiä kutsutaan käyttäjiksi toimijaryhmittäin ja vuoden aikana keskityttiin kutsumaan kasvipassi- ja ISPM 15 -merkin käyttäjiä palvelun. 31.12.2021 mennessä 755 yritystä (13 %) oli käyttänyt palvelua.

Avoin tieto -portaali asiakkaille

Avoin tieto -portaalissa (avointieto.ruokavirasto.fi/) julkaistiin kaksi ensimmäistä kasvinterveyteen liittyvää raporttia: Euroopan komission täytäntöönpanoasetuksen 2019/1014 mukainen lista hyväksytyistä rajatarkastusasemista ja virallisista valvontapisteistä sekä asiakkaiden pyytämä lista kasvipassia tai ISPM 15 -merkintää käyttävistä yrityksistä. Raportit on tarkoitettu sekä toimijoiden että tarkastajien käyttöön. Listaa virallisista valvontapisteistä hyödynnetään myös tietojen toimittamiseen maa- ja metsätalousministeriöön.

Elmo laboratorio- ja valvontajärjestelmä sisäiseen käyttöön

Elmo -järjestelmä sisältää mm. rekistereihin, tarkastuksiin ja päätöksiin liittyviä tietoja. Vuoden aikana tehtiin järjestelmän version vaihdos, joka osaltaan aiheutti sen, ettei kasvinterveyden osiota varsinaisesti kehitetty, vaan keskityttiin lähinnä järjestelmän ylläpitoon eli tekemään pienempiä muutoksia. Vuoden lopulla valmistauduttiin luopumaan Elmon käyttämisestä tuontitarkastuksissa 1.1.2022 alkaen.

Business Objects ja Qlik Sense -raportointijärjestelmät sisäiseen käyttöön

Molemmilla järjestelmillä voidaan raportoida ja analysoida tietoja Elmo-järjestelmästä. Business Objects -järjestelmässä olevia raportteja ei enää kehitetty, koska tarkoitus on jatkossa siirtyä käyttämään lähinnä Qlik-Sense -raportointijärjestelmää, joka saatiin kasvinterveyden käyttöön vuoden aikana. Ensimmäiset raportit saatiin määriteltyä ja toteutettua, mutta niiden viimeisteleminen jatkuu vuonna 2022. Osa raporteista osoittautui jo kehittämistyön aikana erittäin hyödyllisiksi, koska vastaavaa tietoa ei aiemmin saatu Elmosta. Tarkoitus onkin kehittää raportointivälineitä sellaisiksi, jotta ne auttavat töiden päivittäistä tekemistä ja vähentävät poikkeamien syntymistä.

Kasvipassivelvollisia toimijoita neuvotaan omavalvonnan vaatimuksista ja kannustetaan tekemään vapaaehtoinen omavalvontasuunnitelma siten, että se olisi vuonna 2021 tehtynä 20 %:lla taimitarhoista ja 50 %:lla kesä- ja ruokkuviljelmistä sekä taimimyymälöistä. Tämän tavoitteen toteutumista ei vielä voitu tarkastella, koska raportointityökalua ei vielä ollut.

Paikkatietojärjestelmien kehittäminen sisäiseen käyttöön

Kasvinterveys on viime vuosina osallistunut aktiivisesti Ruokaviraston paikkatietoratkaisun kehittämiseen. Tavoitteena on saattaa paikkatiedot kaikkien Ruokaviraston käyttöön suoraan viivaisesti ja yksinkertaisesti sekä luoda yhteinen ja yhtenäinen ympäristö paikkatiedon hyödyntämiseen ja jakamiseen sekä paikkatietokehittämisen tueksi. Paikkatietoryhmä on suunnitellut ratkaisun (GeoCore), joka kykenee toimimaan jo viraston käytössä olevien ratkaisujen (mm. Suomi.fi-kartat ja Qlik Sense) kanssa. GeoCore sisältää avoimen lähdekoodin komponenteista ainakin paikkatietokannan, paikkatieto-ohjelmiston, paikkatietoportaalin ja paikkatiedon keräämiseen tarkoitetun puhelinsovelluksen.

EU:n Trade Control and Expert System -järjestelmä (TracesNT)

TracesNT:n raportointityökalua ryhdyttiin käyttämään aktiivisemmin mm. alennetun tarkastusprosentin tuotteiden tarkastukseen ohjauksessa. Tällöin tuontia päivystävä taho seuraa tarkastusprosentin tilannetta ja valitsee TracesNT:n raportointiosioon tehdyn valmiin raportin avulla päivittäin tuontieristä ne, jotka ohjataan fyysiseen tarkastukseen. TracesNT -järjestelmän käytön ongelmakohtien ja muun muassa raportointiin liittyvien toiveiden osalta oltiin yhteydessä komission Traces-tiimiin ja saatiinkin järjestelmään muutoksia. Komission kanssa käytiin keskustelua mm. TracesNT-järjestelmän ongelmista alennetun tarkastuksen tilastoinnin suhteen sekä tullinimikkeisiin ja niiden kasvinterveysvaatimuksiin liittyen.

1.5.3.2. Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä

Tavoitteena oli yhdessä ELY-keskuksen kanssa selvittää toimijoita, jotka eivät ole liittyneet kasvinterveysrekisteriin sekä vaihtaa Tullin kanssa tietoa epäilyttävää toimintaa harjoittavista toimijoista. Näiden tavoitteiden osalta toteutus siirtyy vuodelle 2022. Ruokavirastossa on käynnistetty ns. petostiimin toiminta kehittämään koko elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntaa. Tiimin tehtävänä on mm. elintarvikeketjun rikollisuuden tilannekuvan muodostaminen ja ajankohtaisen tiedon kokoaminen yhteen. Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan tilannekuvapalaverissa on käyty läpi keskeisiä ilmiöitä ja elintarvikeketjun rikollisuuteen liittyviä tapauksia.

1.5.3.3. Valmius ja kriisinhallinta

Kaikille prioriteettituhoojille tulee laatia valmiussuunnitelmat ja -harjoitukset. Vuoden aikana laadittiin kasvinterveyden valvonnassa käytettävä runko, eli yleisen valmiussuunnitelman ja sen lajiliitteiden muoto.

Koska Pietarista löydettiin kaksi saarnenjalosoukon esiintymää syksyllä 2020, varauduttiin aiempaa paremmin saarnenjalosoukon leviämiseen Venäjältä Suomeen. Lajin intensiivikartoitus aloitettiin Kaakkois-Suomessa, mikä edellytti lajin isäntäpuiden esiintymistietojen koaamista. Lisäksi laadittiin vuosittainen lainmukainen selvitys Venäjän kasvinterveydellisestä tilasta.

Jatkuneen koronaepidemian takia kasvinterveyden valvonnassa noudatettiin ja päivitettiin tilanteen kehittymisen myötä ohjeistusta korona-ajan tarkastuksista ja niiden työsuojelusta. Käytössä oli edelleen myös toimintaohjeita toimijoille ja kasvinterveysyksikkö hajautti edelleen toimintonsa, jolla varmistettiin kriittisten toimintojen jatkuminen myös mahdollisten karanteenien tai sairastumisien varalta.

1.5.3.4. Muut

Vuoden lopussa lannoitejaosto sulautettiin osaksi kasvinterveysyksikköä ja yksikön nimeksi muutettiin kasvinterveys- ja lannoiteyksikkö. Samalla jaostorakennetta muutettiin ja nimitettiin tuonti- ja lannoitejaostolle jaostopäällikkö sekä kasvien tuontiprosessille asiantuntijaproessinomistaja. Lisäksi puulaboratorio siirrettiin Lappeenrannan Viikin toimipisteeseen, mikä aiheutti myös valvonnan näyteprosessiin jonkin verran muutoksia.

1.6. Toiminnan resurssit

Kasvinterveyden valvontaan käytettiin 4 158 htp Ruokaviraston, ELY-keskusten ja valtuutettujen tarkastajien työaika, mikä on (816 htp) noin 4 htv:tä suunniteltua enemmän. (1 htv = 200 htp, Taulukko 15). ELYjen toteutunut työaika poikkeaa reilusti suunnitellusta. Työaika oli kirjattu edellistä vuotta enemmän erityisesti markkinavalvontaan ja muihin kasvinterveyden tehtäviin. Vuoden 2021 osalta koronarajoitukset eivät enää vähentäneet tarkastustyöhön kirjattua työaika, koska tarkastuksia pystyttiin tekemään lähes suunnitellussa laajuudessa.

Vuosittainen kasvinterveyteen kirjattu työaika ei useinkaan vastaa suunnitelmaa, vaan vaihtelee vuosittain muutamia satoja henkilötyöpäiviä suuntaan tai toiseen. Koska työajan kirjauksissa tarkastus- tai tehtävätyypeittäin on eroavaisuuksia Ruokaviraston ja ELY-keskusten

välillä, ei ole saatavilla tarkkaa tietoa siitä, ylittyikö tai alittuiko arvioitu työaika joidenkin tiettyjen tehtävien kohdalla, vai onko valvontasuunnitelman ajanmenekki arvioitu väärin. Tähän koitetaan saada parannusta vuona 2022, kun sekä Ruokaviraston että ELY-keskusten työaika- kirjaamisen käytettäviä koodeja tarkennettiin ja yhtenäistettiin vastaamaan enemmän toisi- aan.

Taulukko 15. Valvontaan käytetyn työajan suunniteltu (S) ja toteutunut käyttö (T) (htp) 2018-2021. (Taulukko ei sisällä Tullin käyttämää työaika)

	2018		2019		2020		2021	
	S	T	S	T	S	T	S	T
Ruokavi- rasto	2 286	2 267	2 047	1980	2201	1902	2047	1903
ELY- keskus	1 768	2 090	1 804	2 129	1390	1 095	1284	2220
Valtuu- tetut tar- kastajat	84	101	104	92	62	70	11	35
Yh- teensä	4 138	4 458	3 955	4 201	3653	3 067	3 342	4158

1.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan

Muutokset valvontaan vuodesta 2022 lähtien

Toimijoiden rekisteritietojen päivitys Touko-asiointipalvelussa jatkuu. Myös toisille viljelmille avomaavihannesten taimia tuottavat yritykset, kasvipasseja myöntävät kunta- ja siirtonur- mitoimijat sekä kasvipasseja myöntävät taimitarhakasvien etämyyjät rekisteröidään.

Kasvien tuontiprosessi

Kasvien tuontiprosessin osalta työsetään kesken olevia rajatarkastusasemahakemuksia ja nimetään rajatarkastusasemiin liittyvät kaupalliset varastot. Tuonti on sallittu vain hyväksyt- tyjen rajatarkastusasemien kautta. Vuonna 2021 komissio antoi hyväksynnän Vuosaaren uu- delle rajatarkastusasemalle. Brexitin myötä UK:sta tulevat kasvit ja käytetyt maa- ja metsäta- louskoneet vaativat Suomeen tuotaessa kasvinterveystodistuksen. Muutoksen myötä on tul- lut tarve uudelle rajatarkastusasemalle kasvien tuontiin. Uutta rajatarkastusasemaa tullaan hakemaan vuoden 2022 aikana. Viimeistellään yksityis- ja matkustajatuonnin prosessit sekä tuonnin ohjeet.

Kasvien tuotanto – ja sisämarkkinaprosessit

Varmistetaan kasvipassivelvollisten omavalvonnan tarkastusten toteutuminen täysimääräi- sesti. Panostetaan edelleen toimijan vastuun korostamiseen. Toimeenpannaan uudet peru- nan kontrolliasetukset sekä laaditaan tai päivitetään kasvien tuotanto- ja sisämarkkinapro- sessien tarkastusohjeet. Täsmennetään markkinavalvonnan tavoitteet, rajataan kartoitetta- vat tuhoajat FinnPRIO-mallia hyödyntäen sekä laaditaan prosessikuvaukset takaisinvedoille ja kasvintuhoajatapauksien hoitamista huomioiden varten huomioiden myös Suomessa en- nen esiintymättömät ei säädellyt kasvintuhoajat.

Monivuotisen kartoitussuunnitelman mukaisesti vuonna 2022 kartoitetaan kasvihuonetu- hoojia, jonka vuoksi tarkastuskohteisiin on lisätty vihannestuotannon toimijoita. Kasvihuo- netuhoojien kartoitukset keskitetään päätuotantoalueille. Perunasyövän kartoituksia varten

on suunniteltu perunan nostoaikaan tehtäviä kartoituksia, jotta mahdolliset oireelliset mukulat löydetään. Kesällä 2022 GeoCoren toimivuutta testataan ensimmäiseksi (Proof of Concept) kasvintuhoojakartoituksissa, jossa käytettävät tuhoaja-ansat (n.150 kpl) ja niiden tarkastukset (yli 500 kpl) tallennetaan paikkatietokantaan puhelinsovelluksella.

Laaditaan valmiussuunnitelmat (yleinen osa sekä tuhoojakohtaiset: *Anoplophora chinensis* ja *A.glabripennis*, *Xylella fastidiosa*, *Bursaphelenchus xylophilus*, *Bactericera cockerelli*) ja suunnitelmat valmiusharjoituksista viestintäteemalla.

Kasvien vientiprosessi

Vientivalvonnassa on tavoitteena saada ISPM 15 merkinkäyttöoikeuden haltijoiden rekisteri ajan tasalle ja kaikki toimijat valvonnan piiriin sekä ISPM 15 -toimijoiden tarkastusten täysimääräinen toteutuminen. Panostetaan myös tarkastusohjeiden laadintaan ja ohjeiden ajantasaisuuteen. Valmistaudutaan sähköisen kasvinterveystodistuksen käyttöönotto -projektiin (Traces-Export). Suomessa järjestelmän käyttöönottoa varten tarvitaan laskutuksen kehittäminen TracesNT-Export -järjestelmästä Elmo-järjestelmään.

Kehittäminen vuodesta 2022 eteenpäin

EUn komissio on uudistamassa EU:n lisäysaineistolainsäädäntöä. Ruokaviraston kasvinterveys osallistuu näiden säädösten uudistustyöhön ja toimeenpanee uudet säädökset kansallisesti. Varaudutaan säädösmuutoksiin, jossa karanteenikasvintuhooja luokitellaan laatutuhoojaksi tai poistetaan kokonaan listoilta ennen kuin se on koskaan Suomessa esiintynyt. Arvioidaan olemassa olevia suoja-alueita.

Valvonnan luotettavuuden ja riskiperusteisuuden kehittäminen on kasvinterveyden valvonnan monivuotinen tavoite. Työn tavoitteena on erityisesti kartoitusten luotettavuuden lisääminen sekä valvonnan kohdentamisen kehittäminen riskiperusteisemmin vaikuttavuuden lisäämiseksi resurssitehokkuutta unohtamatta. Tavoitteena on, että kartoitusten luottamustasot tiedetään ja että kartoitusmäärät perustuvat RiBESS+ -laskelmiin. Kehitetään tuotannon ja toimijaryhmien riskipisteytystä ja painotetaan tarkastuksia korkean riskin toimijaryhmille ja tuotantoaloille.

Jatketaan petoksellisen toiminnan tunnistamista ja valvonnan kehittämistä yhteistyössä Ruokaviraston petostiimin kanssa. Etämyynnin valvonnassa tavoitteena on saada viranomaisverkon ulkopuolella oleva valvontakone käyttöön. Lisäksi tavoitteena on kehittää anonyymin näytteenoton prosessia ja suunnitella kohdennettua verkon etsintää. Kohdennetulla verkon etsinnällä on tavoitteena löytää valvontajärjestelmän ulkopuolella toimivia toimijoita, jotka eivät ole rekisterissä, eivät käytä kasvipassia ja joilla on mahdollisesti myös laitonta maahan-tuontia.

Tarvittavaan tietojärjestelmien ja raportoinnin kehitystyöhön on panostettava edelleen. Tulli on uudistamassa CERTEX-järjestelmäänsä, mikä on kytköksissä kasvinterveydessä tuontiloutuksien seurantaan ja tuontierien ohjaamiseen. TracesNT-järjestelmän raportointityökäluä ja sen ominaisuuksia hyödynnetään systemaattisemmin valvonnan raportoinnissa ja valvontatyökalun puutteista raportoidaan komissiolle. Tavoitellaan mobiilitarkastuksen ja paikkatiedon hyödyntämisen kehittämistä kasvintarkastuksen tarpeisiin.

Kehitetään päätösprosessia, jotta päätökset voidaan antaa nykyistä nopeammin ja yhtenäisemmin. Myös ns. päätösten toimenpidevalvontojen seuraamista pyritään parantamaan,

jotta valvonta on tasapuolista, oikea-aikaista eikä henkilöiden vaihtuminen vaaranna valvonnan toteutumista.

Laaditaan päämittareiden lisäksi muut valvontajärjestelmän vaikuttavuutta ja tehokkuutta kuvaavat mittarit. Arvioidaan valvonnan yllätyksellisyyden toteutumista sekä kehitetään toimijaryhmäkohtaista asiakaspalautteen keräämistä yhteistyössä ELYjen ja Tullin kanssa.

2. Metsänviljelyaineisto

2.1. Arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta

Ruokavirasto tarkasti vuonna 2021 kahdeksan uutta siemenviljelyä ja neljä harvennettua siemenviljelyä. Kaikki tilatut työt saatiin tehtyä, joten tarkastustavoite saavutettiin. Uuden tyyppisenä aineistona perusaineistorekisteriin saatiin lisättyä jalojen kotimaisten puulajien siemenviljelyksiä. Rekisteröinnin avulla voidaan lisätä kynäjalavan, metsälehmuksen, tammen ja vaahteran siementen saatavuutta. Näiden aineistojen rekisteröinti liittyy ministeriön tavoitteeseen lisätä metsiemme puulajivalikoimaa, monimuotoisuutta ja kestävyyttä muuttuvassa ilmastossa. Lisäksi rekisteröitiin yksi uudentyyppinen perheenvanhemmat tyyppinen aineisto, jossa yksilöiden valintaperusteena oli vanhempien geneettiset kestävyysominaisuudet.

Siemenkeräysten valvonnassa havaittiin yksi puute, josta annettiin kirjallinen huomautus. Metsänviljelyaineiston jäljitettävyyden toimi hyvin. Vuoden aikana käsiteltiin 136 siemenkeräysilmoitusta, myönnettiin 268 kantatodistusta ja kuusi OECD-todistusta. Kantatodistushakemusten käsittelyaika oli keskimäärin 4,6 vuorokautta. Hakemusten käsittelyn vasteaikaa voidaan pitää hyvänä.

Taimitarhojen ja -varastojen tarkastukset tehtiin suunnitelman mukaisesti. Tarkastusmäärää lisättiin, koska vuoden 2020 tarkastusmäärät jäivät selvästi suunniteltua pienemmäksi koronarajoitusten vuoksi. Erityyppisiä metsänviljelyaineiston tarkastuksia tehtiin 190 ja niissä annettiin kolme huomautusta. Taimien laatu oli hyvä ja merkittäviä taimituhoja ei esiintynyt. Yksi tarkastettu taimiera määrättiin markkinointikieltoon. Metsänviljelyaineiston kaupan osalta säädösten vastaisuuksia oli vähän, vain 2,6 prosenttia tarkastuksista. Vuonna 2021 käsiteltiin 304 tietolomaketta, joiden avulla seurataan EU:n sisämarkkinakauppaa. Metsänviljelyaineiston tuonnin valvonnassa annettiin yksi maahantuontikielto.

Kasvinterveyden omavalvonta tarkastettiin 37 toimipisteessä ja määrä oli suunnitelman mukainen. Puutteita havaittiin 60 prosentissa tarkastuksista. Puutteet liittyivät kasvipassimerkintöihin, kirjanpitoon ja siihen, että vaadittu kasvinterveyden verkkokoulutus puuttui.

MEVI-tietojärjestelmää kehitettiin ylläpito- ja kehittämissuunnitelman mukaisesti. Järjestelmään tehtiin seitsemän tuotantopäivitystä. Kaikki suunnitellut kehittämistehtävät ja vuoden kuluessa tulleet lisätehtävät saatiin toteutettua annetun budjetin puitteissa.

2.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta

Ruokavirasto tarkasti vuonna 2021 kahdeksan uutta siemenviljelyä ja neljä harvennettua siemenviljelyä, yhteensä 68 hehtaaria (Taulukko 16). Yksi siemenviljely (1,1 ha) jäi toimijan pyynnöstä tarkastamatta. Lisäksi hyväksyttiin yksi perheenvanhemmat tyyppinen aineisto. Tarkastuksiin käytettiin 21,5 henkilötyöpäivää. Vuonna 2021 ei ollut muita perusaineiston valvontatehtäviä.

Metsänviljelyaineiston toimittajien pitää hyvissä ajoin ennen siemenkeräysten aloittamista tehdä ilmoitus keräysten ajankohdasta ja paikasta. Vuoden aikana käsiteltiin 136 siemenkeräysilmoitusta (Taulukko 16). Siemenkeräysilmoitusten määrä oli ennakoitua pienempi.

Siemenkeräysten valvontaa tehtiin viidessä toimipisteessä. Metsänviljelyaineiston kantatodistuksia myönnettiin 260 kappaletta. Lisäksi myönnettiin kuusi OECD:n alkuperätodistusta, joita vaaditaan, kun metsänviljelyaineistoa viedään sellaiseen OECD:n metsäpuiden siemen- ja taimijärjestelmään kuuluvaan maahan, joka ei ole EU:n jäsen ja jossa EU:n alueelle myönnetty kantatodistus ei ole riittävä. Alkuperäketjun valvontaan käytettiin yhteensä 13 henkilötyöpäivää.

Vuonna 2021 tarkastettiin 33 metsäpuiden taimitarhaa, kolme siemenkaristamo ja kolme siementenpakkauspiestettä (Taulukko 16). Tarkastuksiin käytettiin aikaa 16 henkilötyöpäivää. Tarkastustiedot tallennettiin MEVI-tietojärjestelmään, jota toimijat käyttävät tarkastuspöytäkirjojen tarkasteluun ja korjaavien toimenpiteiden ilmoittamiseen.

Kun metsänviljelyaineistoa siirretään Suomesta toiseen EU-jäsenvaltioon, Ruokaviraston on toimitettava tästä tiedot ostajamaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Tietolomakkeita lähetettiin 200 ja niitä vastaanotettiin 104 (Taulukko 16). Yhdelle EU:n ulkopuolelta tuodulle siemenerialle annettiin maahantuontikielto. Markkinoinnin valvontaan käytettiin yhteensä yhdeksän henkilötyöpäivää.

Kasvinterveyden valvonta

EU:n kasvinterveysasetuksen mukainen omaavalvonnan tarkastus tehtiin 31 taimitarhalla, kolmella siemenkaristamolla ja kolmessa siementenpakkauspiestessä (Taulukko 16). Tarkastuksiin käytettiin seitsemän henkilötyöpäivää.

Kartoitukset

EU:n komission päätöksen (EU)2019/2032 perusteella jäsenmaat veloitettiin kartoittamaan *Fusarium circinatum* esiintymistä alueillaan, koska sienien leviäminen Euroopassa halutaan estää. *F. circinatum* on vaarallisena pidetty mäntyjen ja douglaskuusen sienitautinaiheuttaja. Taimitarhatarkastusten yhteydessä sienitautin esiintymistä kartoitettiin 19 taimitarhalla ja kartoituksiin käytettiin neljä henkilötyöpäivää.

Toimijoiden rekisteröinti

Vuonna 2021 käsiteltiin kolme uutta hakemusta metsänviljelyaineiston toimittajarekisteriin. Toiminta loppui 13 toimipisteessä. Lisäksi päivitettiin 26 toimipisteen rekisteritiedot ja 41 toimipisteen tiedot metsänviljelyaineiston toimittajarekisteriin. Rekisterien päivitykseen käytettiin seitsemän henkilötyöpäivää.

Kotimainen yhteistyö

Kari Leinonen osallistui Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulun (XAMK) ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkimushankkeen *RoboSe-taimituotannon automaation kehittäminen* ohjausryhmään. Hankkeessa kehitetään kasvullisten alkioiden tuotantomenetelmää ja kehitetään alkion poimintaan soveltuvaa robotiikkaa. Ohjausryhmän kokouksia järjestettiin kolme (22.4, 7.9 ja 23.11.2021). XAMK ja Luke julkaisivat hankkeen loppuraportin vuoden lopussa. Ruokavirasto ja MMM tekivät yhteisen lausunnon hankkeen onnistumisesta (20.12.2021).

Taulukko 16. Metsänviljelyaineiston kaupasta ja kasvinterveydestä annettujen säädösten mukaiset valvonnan suoritteet.

Tarkastustyyppi	Tarkastustavoite / tarkastusmääräarvio 2021		Toteuma 2021	
	Suoritteiden määrä	Työaika htp	Suoritteiden määrä	Työaika htp
Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta				
Perusaineiston hyväksyminen ja tarkastus				
- Siemenviljelysten tarkastus	69,2 ha	18	68,0 ha	20
- Siemenviljelysten hyväksymisen peruuttaminen	0	0	1	0,5
- Perheen vanhempien rekisteröinti	1	1	1	1
- Rekisterimuutokset (esim. perusaineistoluokan muutos)	0	0	0	0
- Siemenkeräysmetsiköt	0	0	0	0
- Kloonit	0	0	0	0
Alkuperäketjun valvonta				
- Siemenkeräysilmoitusten käsittely	200	5	136	4
- Kantatodistusten antaminen	300	11	260	6
- OECD-todistukset ja etiketit	7	1	6	1
- Siemenkeräysten valvonta	2	2	5	2
Tuotannon tarkastukset				
- Taimitarhat ja -varastot	33	13	33	13
- Siemenkaristamo, -pakkaamo ja -varasto	3	2	3	2
- Siementen pakkauspiste	3	1	3	2
Markkinoinnin valvonta				
- Tietolomakkeiden lähetys	150	5	200	5
- Tietolomakkeiden vastaanotto	400	5	104	3
- Tuontikiellot	0	0	1	1
Kasvinterveyden valvonta				
Omavalvonta				
- Taimitarhat	31	1	31	5
- Karistamot	3	1	3	1
- Siementen pakkauspisteet	3 (62)	1(9)	3	1
Kartoitukset				
- <i>Fusarium circinatum</i>	10	3	19	4
Rekisteröinti				
Rekisteröinti				
- Uudet hakemukset	5	1	1	1
- Toiminnan lopetus	-	-	13	2
- Rekisteritietojen päivitys	15	2	41	4

Kansainvälinen toiminta

Vuoden 2021 aikana osallistuttiin seuraaviin kansainvälisiin kokouksiin:

- Technical Working Group Meeting of the OECD Forest Seed and Plant Scheme (Etäkokous, 3-4.5.2021, Kari Leinonen)
- HealGenCAR-MULTIFOREVER Workshop on Conifer Vegetative Propagation. Multiplied conifer seed – prospects of somatic embryogenesis (Etäkokous 26.5.2021, Kari Leinonen) Esitelmä: European legislation relevant to vegetative propagation of forest trees.
- Kasvien, eläinten, elintarvikkeiden ja rehujen pysyvä komitea / metsänviljelyaineisto (Etäkokous, 30.6.2021, Kari Leinonen)
- NordGen Forest Conference (Etäkokous 22.-23.9.2021, Kari Leinonen, Harri Leinonen, Ari Rintamäki)
- 2021 Annual Meeting of the OECD Forest Seed and Plant Scheme (Etäkokous, 11.-12.10.2021, Kari Leinonen)
- Komission työryhmä (WG) – metsänviljelyaineistojaosto. (Etäkokous Kari Leinonen 9.12.2021)
- OECD Forest Scheme Ad Hoc työryhmäkokoukset (Etäkokoukset: Kari Leinonen, 8.4.2021, 13.4.2021, 15.4.2021, 5.10.2021)

2.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus

2.3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta

Säädösten mukaan metsänviljelyaineiston tuottamiseen saa käyttää vain sellaista perusaineistoa, joka täyttää aineistolle asetetut hyväksymisen vähimmäisvaatimukset. Siemenviljelysten vaatimusten täyttymistä valvottiin siemenviljelysten harvennusten jälkeen tehtävien maastotarkastusten avulla. Yhden siemenviljelyksen (1.1 ha) maastotarkastusta ei tehty, koska viljely ei olisi täyttänyt vaatimuksia, joten omistaja pyysi keskeyttämään tarkastuksen. Muiden siemenviljelyksen tarkastuksessa havaittiin puutteellisuuksia, jotka määrättiin korjattavaksi ennen siemenviljelyksen muutosten hyväksymistä.

Metsänviljelyaineistoa saa tuottaa, markkinoida ja maahantuoda vain sellainen toimittaja, joka on merkitty Ruokaviraston ylläpitämään metsänviljelyaineiston toimittajarekisteriin. Metsänviljelyaineiston toimittajarekisteri sisältää myös uuden EU:n kasvinterveysasetuksen mukaiset tiedot. Toimijoiden rekisteröinti tarkastettiin 41 toimipisteessä. Yhden toimipisteen rekisteritiedoissa oli huomautettavaa (Taulukko 17).

Metsänviljelyaineiston toimittajan on pidettävä tuottamastaan, ostamastaan sekä markkinoidaan metsänviljelyaineistosta tuotantokirjanpitoa. Tuotantokirjanpito tarkastettiin 38 toimipisteessä. Tarkastuksissa ei havaittu puutteita.

Metsänviljelyaineistoerät on yksilöitävä ja pidettävä erillään kaikkien tuotannon vaiheiden aikana. Taimitarhoilla tämä tarkoittaa sitä, että taimi-, siemen- ja käpyerissä pitää olla tunnus tai tunniste näkyvillä ja erien pitää olla selvästi erotettuna toisistaan. Tunniste pitää pystyä yhdistämään tuotantoasiakirjoihin, jossa on vaadittavat tiedot. Erillään pito ja yksilöinti tarkastettiin 37 toimipisteessä. Yhden käpyerän osalta havaittiin puutteita (Taulukko 17).

Metsänviljelyaineiston markkinoijan täytyy toimittaa ostajalle säädösten mukaiset tiedot joko pakkausetiketissä tai markkinoitavaa erää seuraavissa asiakirjoissa. Taimi- ja

käpyetikettien tiedot tarkastettiin 32 kohteessa ja siemennetikettien tiedot viidessä kohteessa. Puutteita havaittiin kahden toimijan kahdessa taimierässä (Taulukko 17).

Metsänviljelyaineiston kaupan säädösten mukaan enintään viisi prosenttia markkinoitavan taimierän taimista saa olla sellaisia, jotka eivät täytä laissa määritettyjä laatuvaatimuksia. Taimien laatua tarkastettiin 28 toimipisteessä. Yhden toimijan taimierässä havaittiin puutteita (Taulukko 17). Taimien laatua tarkastettiin 17 173 taimesta, joista 2,1 prosenttia oli metsänviljelykelvottomia niissä esiintyneiden vikojen vuoksi (Taulukko 18). Tarkastetuista taimieristä 2,0 % oli viallisia (Kuva 8).

Taulukko 17. Tarkastustilasto sellaisten säädösten vastaisuuksien esiintymisestä, joista toimijalle on annettu kirjallinen huomautus tai markkinointikielto.

	2020			2021		
	Tarkastuksia, kpl	Säädöstenvastaisuuksia, kpl	%	Tarkastuksia, kpl	Säädöstenvastaisuuksia, kpl	%
Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta						
Rekisteröinti	14	0	0	41	1	2,4
Tuotantokirjanpito	14	0	0	38	0	0
Erillään pito ja yksilöinti	14	0	0	37	1	2,7
Ostajalle annettavat tiedot						
- Taimet	5	0	0	32	2	6,3
- Kävyt	9	0	0	9	1	0
Taimien laatu	4	0	0	28	1	3,6
Siemenpakkaukset	9	0	0	5	0	0
Yhteensä	74	0	0	190	6	2,6
Kasvinterveyden omavalvonta						
Omavalvonta 2020	9	9	100	37	22	59,5

Kasvinterveyden valvonta

Kaikki metsäpuiden taimituottajat, siementen karistajat ja siementen pakkaajat ovat kasvi-passivelvollisia ja heille tehdään kasvinterveyden omavalvonnan tarkastus. Vuonna 2021 omavalvontaa tarkastettiin 37 kohteessa, joista 22 havaittiin puutteita (Taulukko 16). *Fusarium circinatum*-sienitaudin esiintymistä tarkastettiin silmävarisesti 49 taimierästä. Tarkastettujen taimierien koko oli 13,4 miljoonaa tainta. Näytteitä otettiin yhdestä douglaskuusen taimierästä.

2.3.2. Puutteiden analyysi

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta

Tarkastamatta jäänyt siemenviljely oli kunnoltaan huono ja hoitamaton. Suurin osa vartteista oli kuollut. Tästä syystä viljelyksen maastotarkastusta ei tehty. Muiden siemenviljelyksen muutosten tarkastuksissa havaitut poikkeamat harvennussuunnitelmasta olivat vähäisiä. Siemenviljelyksiltä määrättiin poistettavaksi harvennussuunnitelman vastaisesti jätettyjä puita. Kaikki määrätyt korjaukset toteutettiin hyväksytysti ja muutokset merkittiin perusaineistorekisteriin vuoden loppuun mennessä.

Taulukko 18. Taimien viat

Vialliset taimet	2020		2021	
	kpl	%	kpl	%
Kasvintuhoojat tai niiden vioitukset yht.	10	20,0	65	18,2
- hyönteiset	0	0	0	0
- sienet	10	20,0	65	18,2
- eläimet	0	0	0	0
Juuristo yht.	3	6,0	144	40,3
- voimakkaasti kaareutunut	0	0	5	1,4
- haitallisesti kiertynyt	0	0	0	0
- puutteellisesti kehittynyt	0	0	76	17,6
- ei sido riittävästi paakkua	3	6,0	63	21,3
Verso yht.	36	72,0	112	31,4
- voimakkaasti kaareutunut	12	24,0	7	2,0
- taimi on voimakkaasti haaroittunut	21	42,0	63	17,6
- latvakasvain epänormaali	3	6,0	42	11,8
Kuori / neulaset / silmu yht.	0	0	9	2,5
- haitallisia kuorivikoja	0	0	9	2,5
- repeytymiä	0	0	0	0
- paleltumisvaurioita	0	0	0	0
- kuivumisvaurioita	0	0	0	0
Muu vika yht.	1	2,0	21	11,8
- alle ilmoitetun minimipituuden	0	0	21	11,8
- muu	1	2,0	6	1,7
Säädösten vastaisia taimia yhteensä	50		357	
Tarkastettuja taimia	2 874		17173	
Tarkastettuja taimierä	9		49	

Erityyppisiä metsänviljelyaineiston tuotantopaikkojen tarkastuksia tehtiin 190 kappaletta. Tarkastuksissa annettiin neljä kirjallista huomautusta ja yksi markkinointikielto (Taulukko 19). Säädösten vastaisuuksia löytyi viidessä tarkastuksessa (2,6 % tarkastuksista). Näistä kaksi huomautusta ja markkinointikielto kohdistui samaan toimijaan. Toimijalla oli puutteita rekisteröinnissä, taimien merkinnöissä ja taimien laadussa, josta annettiin markkinointikielto. Muita tämän toimijan puutteellisuuksia voidaan pitää vähäisinä. Puutteiden syynä oli henkilöstön muutoksesta johtunut toimintahäiriö, jota voidaan pitää tilapäisenä. Lisäksi yhden toimijan ostajalle annettavissa tiedoissa oli puutteita.

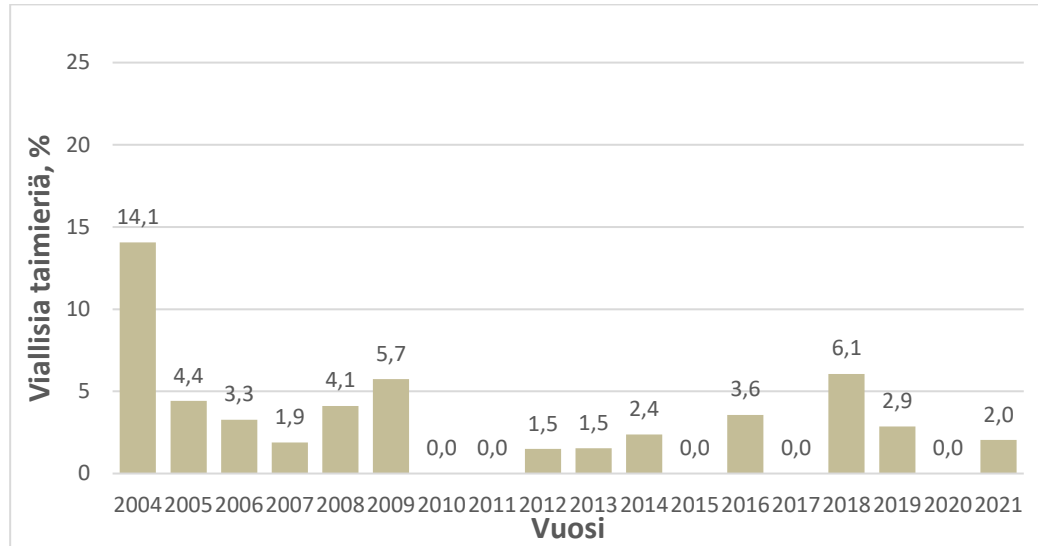
Siementen keräysten valvonnassa havaittiin, että yhden käpyerän käpysäkeistä puuttui siemenetiketit. Puute johtui siitä, että keräystä tekevä urakoitsija oli aloittanut siementen keräyksen suurella siemenviljelyksellä etuajassa ja tästä syystä urakoitsija ei ollut saanut ajoissa etikettejä. Puutetta voidaan pitää vähäisenä ja siitä ei aiheutunut siemenerien sekoittumisvaaraa, koska yhdeltä viljelykseltä kerätään vain yksi erä.

Yhtä taimierää lukuun ottamatta kaikki tarkastetut taimierät täyttivät säädösten vaatimukset. Keskimääräinen viallisten taimien osuus oli kaikista tarkastetuista taimista vain 2,1 prosenttia, joten se oli selvästi säädösten rajaa-arvoa (5 %) pienempi. Ruokavirasto määräsi määräaikaan markkinointikieltoon määrätyn taimierän lajiteltavaksi.

Yleisin taimien hylkäämisen syy oli juuriston viat, joita oli noin 40 prosenttia vioista (Taulukko 18). Taimien juuristot olivat puutteellisesti kehittyneitä ja ne eivät sitoneet riittävästi paakua. Viallisista taimista 31 prosentilla oli versovika. Lisäksi viallisissa taimissa esiintyi sienituhoja (18 %) tai taimet olivat pituudeltaan alle ilmoitetun minimin (12 %).

Siementen tuonnin valvonnessa Yhdysvalloista tuodulle siemenerälle annetun markkinointikiellon syynä oli puuttuva OECD todistus, joka vaaditaan EU:n ulkopuolelta tuotavalta metsänviljelyaineistolta.

Kuva 8. Säädösten vastaiset taimierät vuosina 2004–2021.

Kasvinterveyden valvonta

Kasvinterveyden omavalvonta tarkastettiin useimmissa toimipisteissä ensimmäistä kertaa. Puutteita havaittiin lähes 60 prosentissa tarkastuksista. Lähes kaikki puutteet olivat selkeitä säädösten vastaisuuksia, joka ei aiheuttaneet välitöntä vaaraa kasvinterveydelle (Taulukko 17). Toimijat eivät olleet havainneet tuotannossa merkkejä karanteeni tai laatutuhoojista. Voimassa oleva omavalvontasuunnitelma oli 24 prosentilla toimijoista.

Yleisimmät puutteet olivat seuraavat:

- Kasvipassin muoto oli päivittämättä joka toisella toimijalla.
- Useimmat toimijat olivat tarkastaneet käpy- siemen- tai taimieria tuotannon aikana, mutta kirjanpidon merkinnät puuttuivat joka neljänneltä toimijalta.
- Kasvinterveyden verkkokoulutuksen suorittaminen puuttui 41 prosentilta toimijoista.

2.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute

Metsänviljelyaineiston valvontaa ei auditoitu vuonna 2021. IMS-järjestelmään kirjattiin yksi positiivinen palaute, joka liittyi kyselyyn metsänviljelyaineiston alkuperien valvontaan.

2.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet

2.5.1. Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonnessa käytetään Ruokaviraston ulkopuolisille asiakkaille suunnattua sähköistä asiakaspalvelua. Järjestelmän avulla palvellaan perusaineistoasiakkaita

ja Luonnonvarakeskusta (Luke) tarjoamalla heidän käyttöönsä siemenviljelysten suunnittelussa ja hoidossa tarvittavat tiedot ja dokumentit verkkopalvelun välityksellä. Järjestelmän avulla ilmoitetaan mm. siemenviljelysten perustamisesta, tulevista harvennuksista tai muista niille tehdyistä muutoksista. Tavoitteena on, että siemenviljelyksille tehtävät toimenpiteet tehdään ennakkoon laaditun suunnitelman mukaisesti ja suunnitelma toteutuminen selvitetään joko maastotarkastuksen tai hakijan esittämän luotettavan selvityksen perusteella. Järjestelmään kirjataan havaitut puutteet ja niiden korjaamiseksi tehdyt toimenpiteet sekä tehdään hyväksymispäätökset.

MEVI-tietojärjestelmän avulla varmistetaan siementen alkuperäketjun luotettavuus. Kantatodistuksen myöntämisen edellytyksenä on, että käpyerälle on tehty ajoissa asianmukainen ilmoitus siemenkeräyksen aloittamisesta. Kaikki käpyerät tulee merkitä MEVI-järjestelmästä tulostetuilla etiketeillä tai siemenkeräysilmoituksen tunnuksella. Käpyerien merkintöjä tarkastetaan sekä siemenkaristamoilla että siemenkeräysten valvonnan yhteydessä maastossa. Ruokavirasto myöntää kantatodistukset vain sellaisille erille, joiden jäljitettävyys on dokumentoitu MEVI-tietojärjestelmään.

MEVI-järjestelmän avulla asiakkaat voivat ilmoittaa muihin EU-maihin markkinoiduista siemen- ja taimieristä. Järjestelmään kirjataan myös muista maista Suomeen markkinoiduista siemen- ja taimieristä tietolomakkeilla ilmoitetut tiedot. Näiden tietojen avulla Ruokavirasto valvoo metsänviljelyaineiston kauppaa EU:n sisämarkkinoilla. Järjestelmä käytetään myös valvontatietojen kokoamiseen ja raportointiin.

2.5.2. Viestintä

Ruokavirasto osallistui Metsätaimitarhapäiville, jotka järjestettiin webinaarina 20.1. – 21.1.2021. Tiedotusta varten pidettiin yllä Ruokaviraston verkkosivustoa. Verkkosivut ovat keskeisin tiedonvälityskanava, josta ajantasainen tieto metsänviljelyaineiston kaupan valvonnasta on julkisesti saatavissa. EU:n uudesta kasvinterveysasetuksesta, siihen liittyvästä omavalvonnasta ja rekisteröinnistä laadittiin sivustoille ohjeistus. Ruokaviraston metsänviljelyaineistosivut sisältävät tietoa mm. perusaineistosta, siemen- ja taimituotannosta, lainsäädännöstä, tilastoinnista ja metsänviljelyaineisto tuonnista. Sivustoja päivitettiin ja tärkeimmät sivut käännettiin ruotsin kielelle.

Ruokavirasto kokosi tilastointia varten tiedot metsänviljelyyn toimitetuista taimimääristä, taimitarhojen tuotantopinta-aloista ja taimitarhakylvöihin käytetyn siemenen määrästä. Tilastot julkaistiin verkkosivuilla ja tieto toimitettiin Luken tilastotietokantaan.

2.5.3. Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Tuotantopaikkojen valvonnan yhteydessä voidaan toimijalle antaa huomautus tai kieltää säädöstenvastaisen metsänviljelyaineiston markkinointi. Vuonna 2021 annettiin neljä kirjallista huomautusta. Toimijat ilmoittivat MEVI-tietojärjestelmässä korjaavista toimenpiteistä hyväksyttävällä tavalla. Yhdelle taimierälle annettiin markkinointikielto. Kielto pitää antaa määräajaksi, jos havaitut puutteet aineistossa tai sen merkinnöissä voidaan poistaa. Toimija ilmoitti Ruokavirastolle hävittäneensä kyseisen taimierän.

Kasvinterveyden omavalvonnasta annettiin 22 huomautusta (luokka 2), joissa kyseessä oli selkeää säädösten vastaisuus. Lisäksi annettiin yksi huomautus lievistä sääntöjen

vastaisuudesta. Kaikkien huomautettujen toimijoiden kanssa keskusteltiin puutteista ja ne tulee korjata seuraavaan tarkastukseen mennessä

2.5.4. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta

MEVI-tietojärjestelmää kehitettiin ylläpito- ja jatkuvuussuunnitelman mukaisesti. MEVI-tietojärjestelmään perusaineistoprosesseja kehitettiin siten, että sinne voidaan rekisteröidä geenivarakokoelmia ja perheen vanhemmat tyyppisiä aineistoja ja myöntää tällaisille aineistoille kantatodistukset. MEVI-tietojärjestelmän rekisteröintiprosesseja kehitettiin siten, että järjestelmästä voidaan poistaa yli viisi vuotta vanhemmat rekisteristä poistettujen toimijoiden tiedot. Rekisteritietojen päivitysrutiinia automatisoitiin siten, että järjestelmästä voidaan lähettää helposti päivityspyyntö kaikille toimijoille. Lisäksi järjestelmään luotiin ominaisuus, jolla voidaan lähettää salasanat salattuna sähköpostina ja tehtiin joukko pienkorjauksia.

MEVI-tietojärjestelmään tehtiin käyttöliittymä Ahvenanmaan viranomaisille ja toimijoille. Ahvenanmaan toimijoille avattiin mahdollisuus ilmoittaa Ruokavirastolle metsänviljelyaineiston markkinoinnista muihin EU-maihin, jotta Ruokavirasto voi lähettää vastaanottajamaan viranomaisille tietolomakkeita. Asiointia varten tarvittavat lomakkeet käännettiin ruotsin kielelle.

Taulukko 19. Seuraamukset säädösten noudattamatta jättämisestä.

Seuraamukset	2020		2021	
	kpl	%	kpl	%
Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta				
- Kirjallinen huomautus	0	0,0	4	2,1
- Määräaikainen markkinointikielto	0	0,0	1	0,5
- Tutkintapyyntö	1		0	
- Tuontikielto	0		1	
Kasvinterveyden valvonta				
- Lievä puute tai yksittäistapaus	-	-	1	2,7
- Selkeä sääntöjen vastaisuus (ei välitöntä vaaraa kasvinterveydelle)	9	100	21	56,8
- Selkeä sääntöjen vastaisuus (vaarantaa kasvinterveyden)	-	-	-	-

2.6. Toiminnan resurssit

Metsänviljelyaineiston valvonnasta vastaavat kasvinterveysyksikön ylitarkastaja ja yksi tarkastaja. Lisäksi tarkastuksiin saatiin apua yhdeltä yksikön kasvintarkastajalta.

2.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan

Ruokavirasto osallistuu metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lainsäädännön uudistustyöhön yhteistyössä MMM:n kanssa. Lainsäädäntötyö käynnistyi vuonna 2021. Lisäksi osallistumme uuden metsäpuiden siemenviljelysten perustamisohjelman valmisteluun. Molemmat tehtävät kuuluvat yksikön tulostavoiteisiin vuodelle 2022 ja niillä on vaikutusta seuraavien vuosien toimintaan ja valvontatyöhön. Ruokaviraston tehtävänä on EU-

lainsäädäntömuutosten toimeenpano. Uuden tyyppisten aineistojen rekisteröinti aiheuttaa muutostarpeita MEVI-tietojärjestelmään.

Toiminnan kehittämisessä on tulevana vuosina otettava huomioon metsäpuiden siemen- ja taimituotannossa tapahtuvat rakenteelliset muutokset. Taimituotanto keskittyy yhä harvempiin toimipisteisiin, joiden koko kasvaa. Metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain mukaisia tarkastuksia voidaan vähentää, mutta samalla yhden toimipisteen tarkastamiseen kuluva aika lisääntyy.

Taimien tuotantomenetelmissä tapahtuu muutoksia lähivuosina. Alkiomonistukseen perustuvan taimien tuotantotekniikan käyttöönotto metsäpuiden taimituotannossa on yksi merkittävimmistä muutoksista. Kasvullisesti lisättyjen solukkotaimien yleistyminen edellyttää Ruokavirastolta valmiutta uudentyyppisten perusaineistojen rekisteröintiin ja tuotetun aineiston markkinointiin. Kasvullisesti lisättyjen kloonien kenttäkokeiden perustaminen on aloitettu ja alustavia tuloksia odotetaan muutaman vuoden kuluttua. Seuraavien vuosien kuluessa luodaan valmius rekisteröidä klooneja ja klooniyhdistelmiä ja myöntää niille kantatodistukset.

MEVI-tietojärjestelmän kehittämistyötä jatketaan ylläpito- ja jatkuvuussuunnitelman 2022 mukaisesti. Edellä mainitut valvontaprosessin kehittämistehtävät aiheuttavat kehittämistarpeita MEVI-tietojärjestelmään tuleville vuosille.

Ruokavirastossa on käynnissä ruokavirasto.fi sivuston kehittämisprojekti. Metsänviljelyaineiston verkkosivujen sisältöä ja niiden rakennetta kehitetään projektin tavoitteiden mukaisesti ja lisäksi käännetään sivujen keskeistä sisältöä ruotsin ja englannin kielille.

Liite 1. Inspektioner på Åland 2021

Inspektion

Inspektion	Antal	Prov	Konstaterad
Ringröta	5	5	0
Potatiscystnematod*	3	13	0
Koloradoskalbagge	3	0	0
Päronpest	4	39	0
Conotrachelus nenuphar	1	0	0
Aromia bungii	0	0	0
Tallvedsnematod	1	3	0
Total	17	60	0

* total 16,92 ha

Marknadsövervakning

Inspektion	Antal	Prov	Konstaterad	Ursprung
Plantbutik **	1	0	0	
Orkla, utsädespotatis*	8	18	0	1 x DE 2 x DK 5 x NL 10 x SE
Total	9	18	0	

** Bristfälliga namnlappar

*1 parti från NL saknade giltigt växtpass. Förstördes i Orklas anläggning

Liite 2. Tuonnit, tarkastukset ja pysäytykset tuoteryhmittäin, sekä alennetun tarkastusprosentin tarkastukset 2021 (Ruokavirasto, ELY ja Tulli)

Tracesissa käytetty tavaryhmänimi	Alkuperämaa	Todistukset	Asiakirjatarkastus	Fyysinen tarkastus	Pysäytysten määrä	Pysäytysten syyt
Elävät kasvit						
Kasvit, pistokkaat, mukulat, juurakot, sipulit	AL, GB, JP, US, ZA, ID, IL, KE, NO, PE, TH	122	121	121	1 (US)	Terveystodistuspuute
Puu ja metsä						
Puurakennukset	RU	137	132	2		
Puu ja puutavara	BY, CA, RU, GB, NZ, PH, US	98 539	95 830	1 728	13 (RU, PH)	Terveystodistuspuute, asiakirjavirhe, hyönteiset/toukanreiät
Puupakkausmateriaali CN, BY ja IN		393	264	71		
Muut						
Käytetyt koneet	GB, NO, RU, CA	49	46	12	3 (GB, CL, UA)	Terveystodistuspuute
Siemenet: Vilja	CL, NO, NZ, UG	10	10	7		
Siemenet: Öljykasvien siemenet	CA, CN, GB, IN, JP, NO, NZ, RS, RU, UG, US	57	57	15		
Tuoreet kasvikset: kahvi, tee, mausteet	TH, CM	15	15	3		
Tuoreet kasvikset: Hedelmät ja pähkinät	AR, BR, CL, CR, CM, EG, IL, IN, JP, LB, ZA, PE, TH, UG	785	781	446		
Tuoreet kasvikset: Vihannekset, (sis peruna)	CM, GB, IL, IS, JP, NO, NZ, TH, UG, US	58	56	18		
Yhteensä**		99 972	97 244	2 411	18	

** yhteensä- luvut ovat TracesNT:n Suomeen tuotujen erien ja tarkastusten määrät vuonna 2021. Tuotetyyppien yhteenlaskettu summa voi olla suurempi, koska samassa erässä on voinut olla useampaa tuotetyyppiä.

LIITE 2. Alennetun tarkastusprosentin tarkastukset 2021*

Product	Country of Origin	Minimum inspection % to be applied	No. of consignments imported	No. of inspections carried out	%
Fruit					
<i>Carica papaya</i>	All (excl.CH)	5	34	4	12
<i>Persea americana</i>	All (excl.CH)	5	3	1	33
<i>Vitis</i>	All (excl.CH)	5	110	9	8
<i>Citrus</i>	Egypt	75	268	195	73 !
<i>Citrus</i>	Israel	100	43	43	100
<i>Citrus</i>	Peru	10	26	3	12
<i>Malus</i>	Argentina	35	2	1	50
<i>Malus</i>	Chile	5	95	8	8
<i>Malus</i>	South Africa	5	3	2	67
Cut Flowers					
<i>Gypsophila</i>	Kenya	35	2	2	100
Vegetables					
Root and tubercle vegetables, other than tubers of <i>Solanum tuberosum L.</i>	All (excl. Cameroon and CH)	10	26	17	65
Wood					
Conifer wood (excl. <i>Larix</i>)	Russia (European part)	1	92830	1005	1,1
Used Machinery					
Agriculture & forestry machinery	All (excl.CH)	10	49	12	24

*Regulation 1756/2004 - Article 5(1): Information required under Annex II (imports 01/01-31/12 2021)

Liite 3. Komission VASU-raporttiin toimitettavat tiedot (alustavat tekstit)

Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Kasvinterveyden taso säilyi hyvänä eikä uusia, pysyviä karanteenikasvintuhoojien esiintymiä löytynyt. Virallisten tarkastusten perusteella toimijat noudattavat kasvinterveyttä koskevien säädösten vaatimuksia hyvin. Tahallisia rikkomuksia ei havaittu.

Kasvipassitoimijoiden omavalvonnan (79 %) ja ISPM 15 -toimijoiden etätarkastuksia (29 %) ei saatu tehtyä täysimääräisesti. Tähän vaikutti rekisterin päivityksen tilanne, ISPM 15 -etätarkastusprosessin ja -ohjeistuksen viivästyminen sekä näihin käytettävissä ollut resurssi ja lisäksi jonkin verran myös koronatilanne.

Omavalvonnan tarkastuksissa annettiin huomautuksia 64 % tarkastuksista. Huomautusten suuri määrä johtui siitä, että suurelle osalle toimijoista tarkastus tehtiin ensimmäistä kertaa. Noin puolelta kasvipassitoimijoista puuttuu vielä vapaaehtoinen omavalvontasuunnitelma. Syyt huomautuksen antamiselle olivat puutteet omavalvontakirjauksissa, kasvipasseissa, toiminta- ja takaisinvetosuunnitelmassa tai jäljitettävyydessä. Puuta ISPM 15-standardin mukaisesti käsittelevät tai sen mukaisesti käsitellystä puusta pussia pakkausmateriaaleja valmistavien ISPM15 -toimijoiden tarkastuksissa annettiin huomautuksia 53 % tarkastetuista toimijoista. Suurin osa huomautuksista olivat lieviä puutteita, kuten puute leimamerkissä, mutta järjestelmä on pääpiirteittäin kunnossa. Myönteinen asia on, että toimijat haluavat noudattaa säädösten vaatimuksia, eli huomautusten määrä johtuu tiedonpuutteesta, mikä korjautunee säädösten vaatimusten tuntemisen lisääntyessä.

Viralliset tarkastukset

	<i>Toimijoiden lukumäärä</i>	<i>Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä</i>
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasseja		
- Kasvinterveysrekisteri	269	206
- Metsänviljelyaineistorekisteri	96	37
- Siemenperuna ja kylvösiemenet*	1*	*
Yhteensä	366	243
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki (puiseen pakkausmateriaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin)		
- ISPM 15 merkinkäyttöoikeus	820	354
- Metsänviljelyaineistorekisteri	-	-
- Siemenperuna ja kylvösiemenet	-	-
Yhteensä	820	354

Kommenttikenttä

*Siemenperunalle ja kylvösiemenille kasvipassin myöntää virallisten tarkastusten perusteella Ruokavirasto. Vuonna 2021 siemenperunapakkaamoita oli 24 kpl, joiden kaikki siemenet tarkastetaan. Kasvipassi yhdistetään vakuustodistukseen.

Vaatimusten vastaisuudet

Toimijaryhmät	Rekisteri	Puuteluokka	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä	Tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasseja		Yhteensä	243	133	132	0
KASVINTERVEYS			206	111	110	0
MEVI			37	22	22	0
	Kasvinterveysrekisteri		-	111	110	0
		Luokka 1: Selkeä sääntöjenvastaisuus tai puute, joka aiheuttaa välitöntä vaaraa kasvinterveydelle	-	7	7	0
		Luokka 2: Selkeä sääntöjenvastaisuus tai puute, ei aiheuta välitöntä vaaraa kasvinterveydelle	-	76	75	0
		Luokka 3: Lievä puute tai yksittäistapaus, mutta järjestelmä on pääpiirteittäin kunnossa	-	28	28	0
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki (puupakkausmateriaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin)			354	189	187	0
	ISPM 15 -merkin käyttöoikeus	Yhteensä	354	189	187	0
		Luokka 1: Selkeä sääntöjenvastaisuus tai puute, joka aiheuttaa välitöntä vaaraa kasvinterveydelle	-	3	3	0
		Luokka 2: Selkeä sääntöjenvastaisuus tai puute, ei aiheuta välitöntä vaaraa kasvinterveydelle	-	1	1	0
		Luokka 3: Lievä puute tai yksittäistapaus, mutta järjestelmä on pääpiirteittäin kunnossa	-	185	183	0

Kommenttikenttä

Vuonna 2021 annettiin eri asteisia huomautuksia tarkastuspöytäkirjaan yllä mainittujen toimijoiden toiminnan vaatimustenvastaisuuksista. Yleisin syy huomautuksen antamiselle oli puute omanvalvontakirjauksissa joko tulo- tai tuotantovaiheessa. Suurin osa ISPM15 -toimijoiden huomautuksista olivat lieviä puutteita, kuten puute leimamerkissä, mutta järjestelmä on pääpiirteittäin kunnossa.

Liite 4. MMM:lle toimitettavat mittarit ja tunnusluvut

Talousarvio (TAE eli ns. budjettikirja)

- Ilmiötä tai sen kehittymistä kuvaava tunnusluku
- A18. Eläintaudit ja kasvintuhoojat ovat hallinnassa

Elintarvikkeiden ja tuotantopanosten laatu

Lähde: Ruokavirasto	2018	2019	2020	2021	2022—2023 tavoite
Karanteenituhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ⁴⁾	305	244	217	299	vähenevä

⁴⁾ Karanteenituhoojat ovat kasvitauteja ja tuholaisia, joiden leviäminen Suomeen pyritään estämään. Kaikki karanteenituhoojat on lueteltu kasvinterveyslainsäädännössä, Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/2072 (liite II ja liite III)

Tulossopimus

- Viraston tekemistä kuvaava tunnusluku
- A18. Eläintaudit ja kasvintuhoojat ovat hallinnassa

Elintarvikkeiden ja tuotantopanosten laatu

Lähde: Ruokavirasto	2018	2019	2020	2021	2022—2023 tavoite
Unionikaranteenikasvintuhoojien takia pysäytettyjen erien lukumäärä (kpl) ¹⁾	0	0	0	0	kasvava
Unionikaranteenikasvintuhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ²⁾	305	244	217	299	vähenevä
Säänneltyjen muiden kuin unionikaranteenikasvintuhoojien lukumäärä (kpl) ³⁾	0	0	0	1	kasvava

¹⁾ Unionikaranteenikasvintuhoojien takia annetut markkinointi- ja maahantuontikieltojen määrä vuodessa. Tavoitteena on löytää unionikaranteenikasvintuhoojat tuonti- ja sisämarkkinavalvonnassa ennen kuin ne pääsevät tuotantoon.

²⁾ Kyseisenä vuotena voimassa olleet unionikaranteenikasvintuhoojien vuoksi annetut torjuntapäätökset tuotannossa. Tavoitteena on, että unionikaranteenikasvintuhoojat eivät pääsisi muodostamaan esiintymiä tuotannossa

³⁾ Kasvinterveyslainsäädännössä määriteltyjen muiden kuin unionikaranteenikasvintuhoojien takia annetut markkinointi- ja maahantuontikieltojen määrä vuodessa. Tavoitteena on, että säännellyt muut kuin unionikaranteenikasvintuhoojat eivät yleisty lisäysaineistossa (peltokasvien siemenet, puutarhakasvien taimiaineisto, metsänviljelyaineisto).

Liite 5. Koulutuksen ja viestinnän tapahtumat 2021

Koulutus kasvinterveydestä:

- Ajankohtaiskoulutus tarkastajille 26. – 27.1.2021
- Kuukausipalaverit ja tuontivartit tarkastajille ja Tullille
- Tullin rajoituspäivät 2.12.2021
- Kasvinterveyden verkkokoulutuspaketti toimijoille ja tarkastajille
- Uusien tarkastajien koulutus: itseopiskelumateriaalin avulla

Kasvinterveysyksikön julkaisemat tiedotteet ja uutiskirjeet toimijoille (jakelu suoraan toimijoille ja/tai toimijajärjestöjen kautta):

- Uutiskirjeet puisen pakkausmateriaalin tuontivaatimusten muutoksesta viejille ja ISPM 15 -toimijoille sekä maahantuojille ja huolitsijoille, helmikuu
- Sähköpostitiedote toimijoille: Touko-asiointipalvelun käyttöönotto, helmikuu
- Sähköpostitiedote maahantuojille ja huolitsijoille: Puisen pakkausmateriaalin uudet tuontivaatimukset, maaliskuu
- Sähköpostitiedote toimijoille ja riskialueiden kunnille: Saarnenjalosoukko mahdollisesti leviämässä Venäjältä EU:n alueelle, toukokuu
- Uutiskirje puutarha-alalle: toukokuu ja joulukuu
- Uutiskirje viejille ja ISPM 15 -toimijoille: marraskuu
- Uutiskirje maahantuojille: marraskuu
- Sähköpostitiedote maahantuojille ja huolitsijoille: Puujätteen / kuoren tuonti Venäjältä, joulukuu

Lehtikirjoitukset:

- Siirtolapuutarhalehti nro 2: Huomioi kasvinterveysvaatimukset, kun tilaat kasveja tai siemeniä ulkomailta
- Viherympäristö nro 2: Huomioi kasvinterveysvaatimukset, kun suunnittelet kasvien tai siementen tuontia EU:n ulkopuolelta
- Kasvinsuojelulehti, huhtikuu 2021: Kasvinterveyden valvonta uudistui EU:n kasvinterveysasetuksen myötä
- Maaseudun Tulevaisuus, kesäkuu 2021: juttu karanteenituhoojista
- Kasvinsuojelulehti, Katsaus vuoteen 2020 kasvinterveyden näkökulmasta
- Puutarha & Kauppa 9/2021: Tomaatin ruskokurttuvirus
- Maaseudun tulevaisuus, marraskuu 2021: Käytettyjen maa- ja metsätaloustekniikkalaitteiden tuontivaatimukset EU:n ulkopuolelta
- Puutarha & kauppa marraskuu 2021: Puisto- ja pihapuiden kasvinterveydellisiä uhkia 2000-luvulla
- Kasvinsuojelulehti 2021 54: 4: Kilpajuoksua vieraslajeja vastaan yhteistyössä LUKEn kanssa
- Sorbifolia 2021:3: Saarnenjalosoukko ja muita uhkia kaakkoisrajan takaa, yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa

Ruokavirasto.fi-kasvintuotannon uutissivustolla tiedotettiin ajankohtaisista aiheista ympäri vuoden yhteistyössä mm. Ruokaviraston siemenyksikön, riskinarvioinnin ja laboratorion kanssa:

- Kasvinterveysvastaavan verkkokoulutuksen voi nyt suorittaa Ruokaviraston koulutuslupakirjalla (20.1.2021)
- Blogi: Ruokavirasto palkitsi laatu- ja lean-tekoja: Palkintosijoilla koronavirusnäytteiden testaus ja uudistettu kasvinterveysrekisteri (4.2.2021)
- Tutkittua tietoa siemenperunasadon 2020 laadusta (4.2.2021)
- Puisen pakkausmateriaalin tuontiin uusia vaatimuksia 1. maaliskuuta lähtien – koskee Kiinaa, Intiaa ja Valko-Venäjää (18.2.2021)
- Huomioi kasvinterveysvaatimukset, kun tilaat kasveja tai siemeniä ulkomailta (18.2.2021)
- Blogi: Herne itää paperissa yhtä hyvin kuin hiekassa (24.2.2021)
- Blogi: Mäntyankeroineen ja sen paras kaveri tukkijäärä – kertomus siitä, miten näiden kahden symbioottista suhdetta voidaan hyödyntää mäntyankeroisnäytteenotossa (16.3.2021)
- Hukkakauralainsäädäntö päivitetty (26.4.2021)
- Nyt on mahdollista hakea pitkään nurmella olleiden lohkojen poistamista hukkakaurarekisteristä (21.5.2021)
- Uusi omenan tuholainen löytynyt Suomesta – kiinanmarjakääriäinen on koko EU:lle uusi laji (21.5.2021)
- Saarnenjalosoukko on levinnyt Pietariin – jatkaako matkaa Suomen puolelle? (26.5.2021)
- Kasvinterveyden valvonnan tulokset vuodelta 2020 julkaistu – uutena uhkana tomaatin ruskokurttuvirus (9.6.2021)
- Tulipolteen oireita voi alkaa tarkkailemaan Etelä-Suomessa (21.6.2021)
- Aasianrunkojäärän tarkkailu jälleen ajankohtaista (22.6.2021)
- Kuluttajille myytävien vihanneskasvien siementen itävyys hyvä, poikkeuksiakin löytyi (29.6.2021)
- Kanta-Hämeestä löytyi koloradonkuoriaisia (19.6.2021)
- Mitä tapahtuu hyönteisansassa – Ruokavirasto avasi 24 h livestriimin (20.7.2021)
- Blogi: Raja-asemalta pellon laidalle – kesä kasvintarkastajan matkassa (28.7.2021)
- Parikkalasta löytyi koloradonkuoriaisia (18.8.2021)
- Blogi: Kasvintuotanto muutoksen pyörteissä (9.9.2021)
- Ruokavirasto ja Luonnonvarakeskus julkaisivat ennakkosatotilaston vuoden 2021 viljasadon laadusta ja määrästä (25.11.2021)

Luennot, tilaisuudet ja muut esiintymiset:

- Siemenperuna-alan neuvottelupäivä 21.1.2021; esitys perunan tyvi- ja märkämädästä
- Taimistoviljelijöiden talvikurssi, webinaari 10.3.2021; luennot kasvintuhoojista, rekisteröitymisestä, omavalvonnasta ja kasvintuhoojalaboratorion diagnostiikkapalveluista
- Bioturvallisuuskoulutus 12.3.2021, Turun yliopisto; Biologiset ympäristöuhat: Kasvintuhoojat ja tuontikasvit
- Viherterveysfoorumi 15.3.2021; luennot lainsäädännöstä, taimitarhakasvien viennistä ja kasvintuhoojien riskinhallinnasta
- Hyria oppilaitos, 18.3.2021; luento opiskelijoille kasvinterveydestä
- Axxell, 31.3.2021; luento opiskelijoille kasvinterveydestä

- Webinaari puutarha-alan neuvojille 8.4.2021
- Stara puunhoitajien koulutus 20.4.2021; kasvintuhoojakoulutus
- VIPUn webinaari 23.11.2021; kasvipassiasiat ja kasvinterveys
- Axxell/Överby, luento kasvinterveydestä opiskelijoille 24.11.2021; Kasvinterveyden valvonta ja kasvipassi
- Tullin rajoituspäivät 2.12.2021; esitykset tuontitarkastuksista ja puupakkausmateriaalin tarkastuksista
- Maaseutuparlamentti, kasvinterveysasiat esillä virtuaalitapahtumassa
- Tilaisuus tuontitoimijoille Lappeenrannan laboratorion siirtymisestä Viikkiin

Median haastattelut:

- STTn haastattelu huonekasvien kasvintuhoojariskeistä, helmikuu 2021
- Yle Svenskan haastattelu: import av krukväxter och frön, helmikuu 2021
- YLE haastattelu, toukokuu 2021: Saarnenjalosoukosta. <https://yle.fi/uutiset/3-11949252>
- Maaseudun tulevaisuus, heinäkuu 2021: Ruokaviraston livekamera seuraa hyönteisansaa. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/bbd44e0e-dc0b-57d5-9a64-c004d5fe733f>
- Maaseudun tulevaisuus, syyskuu 2021: Saarnenjalosoukosta. <https://yle.fi/uutiset/3-12090063>